

MATERIÁLY
XIV MEZINÁRODNÍ VĚDECKO - PRAKTICKÁ
KONFERENCE

EFEKTIVNÍ NÁSTROJE MODERNÍCH
VĚD -2018

22 - 30 dubna 2018 г.

Volume 8
Pedagogické vědy
Psychologie a sociologie

Praha
Publishing House «Education and Science»
2018

Vydáno Publishing House «Education and Science»,
Frýdlanská 15/1314, Praha 8
Spolu s DSP SHID, Berdianskaja 61 B, Dnepropetrovsk

Materiály XIV Mezinárodní vědecko - praktická konference «Efektivní nástroje moderních věd -2018», Volume 8 : Praha. Publishing House «Education and Science» -100 s.

Šéfredaktor: Prof. JUDr Zdenák Černák

Náměstek hlavního redaktora: Mgr. Alena Pelicánová

Zodpovědný za vydání: Mgr. Jana Štefko

Manažer: Mgr. Helena Žáková

Technický pracovník: Bc. Kateřina Zahradníková

**Materiály XIV Mezinárodní vědecko - praktická konference ,
«Efektivní nástroje moderních věd -2018» , po Pedagogické vědy.
Psychologie a sociologie.**

Pro studentů, aspirantů a vědeckých pracovníků

Cena 50 Kč

ISBN 978-966-8736-05-6

© Authors , 2018

© Publishing House «Education and Science» , 2018

PEDAGOGICKÉ VĚDY

Moderní metody výuky

Тасубаева К.С.

КМҚК «Ақерке» бөбек жайы

Қарағанды облысының Жаңаарқа ауданының Атасу кенті, Қазақстан

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Мектепке дейінгі тәрбие мазмұнын түбегейлі жаңарту мәселесі еліміздің ертеңін баянды ету бағытында жүзеге асырылып жатқан нормативтік- құқықтық құжаттардан, оны іске асыру мақсатында күн асқан сайын өмірде орныға бастаған білім, ғылым саласындағы жаңалықтардан көрінеді.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту үздіксіз білім беру жүйесінің алғашқы деңгейі ретінде қазіргі өзгермелі әлемде талапқа орай бейімделуге қабілетті бала тұлғасының қалыптасуы мен дамуы үшін жағдайлар жасауда.

Тәрбие – баланың дүниеге келген сәтінен басталады. Ал мектеп жасына дейінгі баланы дамытатын, өсіретін, әрі тәрбиелейтін негізгі іс-әрекет-ойын. Ойын арқылы бала өзін қоршаған ортамен, табиғатпен, қоғамдық құбылыстармен, адамдардың еңбегімен, қарым-қатынастарымен танысады. Халқымыз ойындарды тек балаларды алдандыру, көңілін көтеру әдісі деп қарамай, жас ерекшеліктеріне сай олардың көзқарастарын мінез-құлқын қалыптастыру құралы деп ерекше бағалаған.

Ойын - төзімділікті, алғырттықты, тапқырлықты, ұқыптылықты, ізденімпаздықты, іскерлікті, дүниетаным өрісінің көлемділігінің, көп білуді, сондай - ақ, басқа да толып жатқан сапалылық қасиеттердің қалыптастыруға үлкен мүмкіндігі бар педагогикалық, тиімді әдістерінің бірі. Ойын барысында баланың жеке басының қасиеттері қалыптасады. Баланың қуанышы мен реніші ойында айқын көрінеді. Ойын кезіндегі баланың психологиялық ерекшелігі мынада: олар ойланады, эмоциялық әсері ұшқындалады, белсенділігі артады, ерік қасиеті, қиял елестері дамиды, мұның бәрі баланың шығармашылық қабілеті мен дарынын ұштайды. Мектеп жасына дейінгі балалар көргендерін,

байқағандарын, айналасынан естігендерін ойын кезінде қолданатын байқауға болады. Ойын айналадағы болмысты бейнелейді. Ойын барысында балалар дүниені тани бастайды, өзінің күш жігерін жұмсап, сезімін білдіруге мүмкіндік алады, адамдармен араласуға үйренеді. Ойын іс - әрекеті зерттеуші, дамытушы, үйретуші болып тәрбиешінің негізгі іс - әрекетін құрайды. Ойынның түрлері көп, соның ішінде маңыздысы – дидактикалық ойын. Бұл ойынның пайдасы – баланың ой-өрісінің қалыптасуын, дамуын мақсат етіп қояды. Сондай-ақ балалардың адамгершілік сезімін оятуға, адамдармен дұрыс қарым-қатынас жасау, еңбек адамдарына, басқа ұлт өкілдеріне, достық, туған жеріне сүйіспеншілік сезімін тәрбилеуге көңіл бөлінеді. Дидактикалық ойындар арнайы мақсатты көздейді және нақты міндеттерді шешеді. Ойынның міндеті- баланың қызығушылығын оятып, белсенділігін арттыру мақсатында іріктеліп алынатын нақты мазмұнмен анықталады. Дидактикалық ойындар- балалар үшін өзіне тән жүру барысы, мақсаты бар әрекет. Ойындарды бала тәрбиесіне енгізу үшін тәрбиешілер көптеген жұмыстарды атқарады.

Дидактикалық ойындар – балалар үшін мақсаты, маңызы бар әрекет деп жоғарыда атап өткеніміздей олар мынандай мақсатты көздейді: танымдық, яғни балада іздену, тану әрекетін дамыту және тәрбиелік, яғни үлкендермен немесе өз тұрғыластарымен қарым-қатынас жасағанда қажетті негізгі дағдыларды, адамгершілік қасиеттерді қалыптастыруды. Дидактикалық ойынның маңыздылығы келесідей:

1. Дидактикалық ойын балаларды ұстамды, тәртіпті болуды қажет етеді.
2. Әрбір дидактикалық ойын оқушының ақыл-ой қызметін жақсартып, ойнай білуге баулып, сөздік қорын молайтады.
3. Дидактикалық ойын оқушылардың қоршаған дүние туралы түсінігін кеңейтеді.
4. Балалар тез сергіп, тапсырманы жылдам, дұрыс орындайтын болады.

Дидактикалық ойындарда міндетті түрде екі бала қатысатын ойындар түрін пайдаланған тиімді. Ойын арқылы оқыту үшін дидактикалық ойындар құрылған. Балаларға тапсырмалар ойын түрінде беріледі, бұл дидактикалық ойындардың негізгі ерекшеліктері. Балалар ойнау арқылы белгілі бір білім, білік, дағдыларды және ойын әрекеттерін меңгереді. Әр дидактикалық ойынның танымдылық және тәрбиелік мазмұны болады. Ойындардың тиімділігі көп

жағдайда тәрбиешінің көңіл–күйіне де байланысты болады. Әр ойынды өткізген кезде тәрбиешіге шығармашылық қажет.

Дидактикалық ойындардың тиімділігі - сабақтың әр кезіндегі орны мен міндетін, мақсатын дәл анықтауға, оны қолданудың теориясы мен практикасын тәрбиешінің жетік меңгеруіне, шеберлік танытуына, ойынға қажетті материалдарды алдын-ала дайындап алуға, балаларды белсенді қатыстыруға байланысты. Ойындарды өткен сабақты қайталау, естеріне түсіру кезінде қолданған пайдалы. Дидактикалық ойынның ырғағын сақтау тәрбиешінің шеберлігін танытады. Ойын тым тез қарқынмен жүргізілсе, оған көпшілік балалардың ойы ілесе алмай, басқалардың сөз бен ісін түсінбей қайталайтынын, ал ойын жай, сылбыр жүргізілгенде оған деген ынта, ықыластың күрт кеміп кететінін көрсетті. Әр тәрбиеші белгілі бір тақырыпты әр түрлі әдіс, тәсілдермен өтеді. Тәрбиешінің өзіндік әдістемелік икемі, ғылым негізінен алған білімі, шеберлігі әлгі әдістерді дұрыс таңдап алып, ұтымды қолданғанынан танылады.

Қорытындылай келе, дидактикалық ойындар балалардың таным белсендігін жандандыратын, өздігінен ойлауын дамытатын тәсілдердің бірі. Олар кез - келген оқу материалын қызықты да тартымды қылып, балалардың көңіл - күйін көтеруге, өздерінің жұмыстарына қанағаттануға және өтілген тақырыпты жеңіл меңгеруге көмектеседі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Артемова Л.В. Дидактикалық ойындар. — М., 1992.
- 2.<http://sc0014.zhaksy.akmoedu.kz/documents/view/4ea02a1c037bad316cefed7b327e3d8/?p>
- 3.«Алты жасар балаларды оқытып тәрбиелеуде дидактикалық ойынның маңызы». Алматы. Кітап-1998ж.

Тобашева Д.К.

КМҚК «Ақерке» бөбек жайы

Қарағанды облысының Жаңаарқа ауданының Атасу кенті, Қазақстан

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТІН ЕРТЕГІ ТЕРАПИЯСЫ АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Қазіргі таңда мектеп жасына дейінгі балаларға экологиялық тәрбие беру мәселесі басым бағыттардың бірі болып отыр. Неғұрлым экологиялық мәдениет негізін қалыптастыруды ерте бастасақ, соғұрлым оның келешектегі деңгейі де жоғары болады. Ата-аналар мен мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының экологиялық жұмысының басты міндеті туған табиғаттың әдемілігін көруге, түсінуге үйрету және барлық тіршілік иесіне ұқыпты қарап, экология облысындағы белгілі бір білімді беру болып табылады. Мектеп жасына дейінгі баланың ішкі жан дүниесіне табиғаттың тәрбиелік әсерін сөзбен жеткізу қиын. Қазіргі балалар іс-жүзінде тірі табиғаттан алшақ, күйзеліс пен қобалжуға толы технологиялық әлемде өмір сүруде. Балалардың табиғатпен қарым-қатынасының жеткіліксіздігі барлық тірі организмге адамгершілік пен сый құрметтің жоқтығына әкеледі.

Адамзаттың болашағы мен адамдардың жоғары деңгейдегі адамгершілік қасиеттерінің қалыптасуына біз педагог тәрбиешілер үлкен маңызды рөлді атқарамыз. Халық даналығы осы жөнінде «не ексең, соны орасың» деп айтып кеткен. Көптеген жылдар бойына балаларға табиғаттың әрбір құбылысы адамзаттың мүддесіне арналған делінген. Балалар балабақшадан бастап орман - ол отынның көзі деп біліп, адамдар оларды құрылыста, қағаз жасауда қолданатынын, орманнан адамдар саңырауқұлақ, жеміс-жидектер, жаңғақтар сияқты тағамдарды ала алатынын білді. Құстар да өте пайдалы олар құрт - шіркейлердің көзін жояды. Жерді баптап күту қажет, сонда ғана өте жақсы өнім ала аламыз. Осылайша барлық табиғаттан жақсы, нәтижелі өнім ала аламыз.

Балаларды табиғатты саналы қорғауға тәрбиелеу, балалар бойында экомәдениеттілікті қалыптастыру ерте жастан тәрбиелеу қажет. Табиғатты

аялау, қоршаған ортаны қорғау мектепке дейінгі жаста қалыптаса бастайды. Мектепке дейінгілерді табиғатпен таныстыру арқылы эмоционалды тәрбиесінің мәселесімен біздің балабақшада қарқынды жұмыс жасап келе жатыр десек артық айтпаған болармыз. Себебі отанға деген сүйіспеншіліктің өзі осы туған өлкенің табиғанын аялаудан бастау алмақ.

Ертегі терапиясы – психотерапияның құрамдас бөлігі. Баланың [ертегі сюжетіне әсерленуі](#), кейіпкердің қиыншылықтарына алаңдауы оның келешекте өз алдында пайда болатын кедергілерден қиналмай өтуіне іштей дайындығын туындатады. Балалармен жұмыс жасауда алдымен эмоционалды-адамгершілік және танымдылық мақсаттар қойылып, кейін оқытушылық мақсат қойылды. Мектепке дейінгілер тез есінде сақтайды және тез меңгереді, мысалы, қар ұшқындары адам қолында тез ериді және суға айналады, қар ұшқындары әдемі, әр түрлі өрнектермен безендірілген, оларды балалар бақылай алады. Балаларға табиғат жайлы білімді беріп қоймай, табиғаттың құбылыстарын (қардың жаууы, күннің шығуы, шөптің көктеуі, құстардың ән салуы, тамшылардың сыңғыры, желдің шуылы) тамашалай алуға баулу қажет. Осы дағдылар баланың ішкі әлемін жандандырады, қоршаған ортаны терең тануға, интеллектісі мен мәдениетін арттыруға септігін тигізеді. Сондықтан балалармен жұмыс жүргізуде экологиялық ертегілердің алатын орны ерекше.

Экологиялық ертегілер – табиғат құбылыстары, жануарлар, өсімдіктер, қоршаған әлем туралы білімді жеткізудің ең қолжетімді тәсілі. Ойын формасындағы ертегілер мектеп жасына дейінгі балаларға қажетті білімді мәжбүрлемей-ақ береді. Қысқалылығы, сюжеттің қарапайымдылығы, нақтылығы және ертегі соңындағы қорытынды, ал кейде кішкентай бүлдіршіндермен диалогты қолдау үшін сұрақтар экологиялық ертегінің құрылымының сызбасы болып табылады. Мектеп жасына дейінгі балалармен жабайы жануарларды бақылау немесе саяхатқа шығуға мүмкіндік туа бермейді. Ал экологиялық ертегі балалардың қиялын дамытуға мүмкіндік береді. Сондай-ақ ертегілер арқылы табиғатқа деген сүйіспеншілікті оятып қана қоймай, оларды сақтау қажеттілігін сезінуге тәрбиелейді. Сондықтанда бұл бағыттағы менің мектеп жасына дейінгі балалармен жұмысымның мақсаты келесідей болды: мектеп жасына балалардың табиғатқа деген жауапты және жанашырлық қатынасты қалыптастыру; тірі ағзаға аландау.

Осы мақсатқа орай мен алдыма төмендегідей міндеттерді қойдым:

Адамгершілікке тәрбиелеу, тұтастай алғанда қоршаған ортаға қамқор қатынасқа тәрбиелеу;

Табиғат әлеміне танымдық қарасын дамыту;

Табиғат нысаналарына эмпатия сезімін дамыту;

Экологиялық ертегілер арқылы балалардың экологиялық мәдениетін қалыптастыру;

Қарапайым тілмен балаларға экологиялық ғылыми білімнің элементтер жүйесін қалыптастыру.

Табиғат пен баланың өзі үшін қауіпсіз және экологиялық сауатты алғашқы іскерліктер мен дағдыларды қалыптастыру.

Күтілетін нәтиже:

Қоршаған табиғи әлемді эмоционалды қабылдау;

Табиғаттағы мінез-құлықтың экологиялық норманы игеру.

Мектеп жасына дейінгі балалардың табиғат нысаналарына деген зейінін және қызығушылығын аудару үшін мен экологиялық ертегілердің тізімін жасадым. Ол ертегілер неғұрлым әсерлі және әртүрлі болғаны жөн, себебі мектепке дейінгі жастағы балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес болуы керек. Бұл жас кезеңінде балаларға қызықты, әсерлі болса ғана естерінде қалады.

Қорыта айтқанда қазіргі экологиялық тәрбие беру алдыңғы кезектегі мәселе барып отыр. Экологиялық тәрбие отбасынан, балабақшадан, бастауыш сынып жасынан басталады. Себебі, олардың бойында айналадағы өзін қоршаған, ортаға табиғатқа деген сүйіспеншілігі, бүлдіршін жасынан қалыптасады. Сондықтан туған табиғатты, туған ел мен жерді құрметтеуге жастарды бүлдіршін жастан баулыған дұрыс.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Соколов Д.М. Сказки и сказкотерапия. –М., 1996

Абильдина С.Н.

КМҚК «Ақерке» бөбек жайы

Қарағанды облысының Жаңаарқа ауданының Атасу кенті, Қазақстан

**МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАРАПАЙЫМ
МАТЕМАТИКАЛЫҚ ТҮСІНІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА
ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК
ЖОЛДАРЫ**

Бүгінгі таңда қоғамымыздың даму бағытында жан-жақты дамыған сауатты-саналы адамзат тәрбиелеу мәселесі жүктеліп отыр. Мұндай мақсаттың баянды болуы оқу-ағарту жүйесінің үлесіне түсетінін ескерсек, білім мектепке дейінгі ұйымнан басталғандықтан, жас жеткіншектердің білімді, білікті болуында ойынның алатын орны ерекше. Ойын арқылы баланы білім алуға, оқуға қызықтыра отырып, тұлғалы дамуын қалыптастыруға болады. Мектепке дейінгі жастағы балаларды тәрбиелеу мен оқытуға кешенді көзқарас қалыптастыруда түрлі қырынан дамытатын ойындарға көп мән беріледі. Соның ішінде дидактикалық ойын балалардың қоршаған орта туралы түсінігін кеңейтеді, баланы ойнай білуге баулып, ақыл-ой қызметін қалыптастырады, әрі адамгершілікке тәрбиелеу құралы болып табылады. Дидактикалық ойынның ережелері балалардан ұстамдылықты, тәртіптілікті қажет етеді. Сонымен қатар дидактикалық ойлау қабілеттерін, ізденімпаздығын арттырады, сөздік қорларын молайтуға көмектеседі. Балалардың сабаққа қызығушылығын арттырады, белсенділік танытып, бағдарламалық материалдарды меңгеруіне ықпал етеді.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың математикалық дайындығы, қарапайым математикалық түсініктерді ұғыумен, олардың ойында сандық, кеңістіктік және мезгілдік ұғымдардың қалыптасуымен, ғана шектелмейді, сонымен қатар оқуға деген қажеттілік пен бейімділікке сүйене отырып, ой-өрісін арттыратын іс-әрекеттер мен жұмыс жүйелерін игеру дағдыларын дамытуды қамтиды. Баланың бойына мектепке, жалпы білімге және соның ішінде математикаға деген қызығушылықты тудырудың маңызы өте зор.

Есеюге ұмтылыс ешбір жағдайда бала өмірінен ойынды шығарып тастауға негіз бола алмайды. Ойын балалардың ынтасын арттырып, жақсы көңіл-күй тудырады, ой-өрісін дамытуға себепші болады. Ойын арқылы жад, ой, зейін қасиеттері дамып, оқуда алған білімдерін тәжірибе жүзінде бекітуге жағдай жасалынады.

Балалар қарапайым математикалық түсініктерді ойын барысында жеңіл меңгереді. Бұл дидактикалық ойындар кезінде балалар заттың, ойыншықтардың құрылымын оның формасын және өлшемін тану тек көзбен көру процесінде қабылданбайды, сонымен қатар оны ұстап көріп те білуге болады. Балалар бұндай әрекеттерде қатты тырысады. Сондықтан математикалық түсініктерді қабылдауда дидактикалық ойын басты рөлді алады. Бірақ мектепке дейінгі балаларда зат формасын тексеру неғұрлым төмен деңгейде бақыланады, көбінесе жай караумен шектеледі және сондықтан ұқсастығы жақын пішіндерді ажыратпайды (тікбұрыш және төртбұрыш, үшбұрыштар). Пішінді көру тек оны толығымен қабылдауды қамтамасыз етпейді, сонымен қатар оның ерекшелігін білуге мүмкіндік береді.

Дидактикалық ойындарды математикалық сабақ кезіндегі қолданудың әдістемелік жолдары:

Дидактикалық ойынды өткізгенде тәрбиеші ойын мақсатын сақтай отырып, балаларды оқытады. Бұл үшін алдымен тәрбиешінің өзі көңілді, қызықты ойға ықыласымен араласып, қуаныш сезімінде болуын ұмытпауы керек: күлкі, қалжың, әзіл, юморға негізделген ойын балаларды тез еліктетеді. Тәрбиеші тек ұйымдастырып қана қоймай, ойынға өзі де қатысуы керек. Талап ойынның мақсаты мен міндетіне қарай құрылады.

Дидактикалық ойынды ұйымдастыруда тәрбиеші алдымен ойынға баланы қызықтыратындай мүмкіндік жасайды, сол негізде баланы ақыл-ой белсенділігін арттырады. Баланы қызықтыратын ойыншықты, суретті, әсіресе ойынның мазмұны мен ережесіне берілген тапсырманы орындау әрекеттерін және оны саналы түрде орындауды ұмытуға болмайды.

Тәрбиеші белгіленген ережені орындауын қатаң түрде талап етеді. Бұл баланы талапты орындауға, ережені бұзбауға үйретеді. Қатаң сақталған тәртіпке баулиды. Тапсырманы ар-ұжданмен орындауға ұмтылады.

Егер барлық бала ойынға белсенді түрде қатынасса ғана ұжымдық дидактикалық ойын алдына қойған мақсатына жете алады.

Математикада дидактикалық ойын арқылы оқыту жағдайындағы тәрбиешінің қызметі мынадан тұрады: ол қажетті жағдайда неғұрлым күрделі ұғымдардың мазмұнын түсіндіре отырып, ұдайы мәселелік жағдаяттар жасайды, балаларға фактілерді хабарлап, олардың оқу-танымдық қызметін фактілерді талдау негізінде балалар өздіктерінен қорытындылар мен жинақтаулар жасайтындай, сандарды, ұғымдарды, ережелерді, пішіндерді заңдарды тұжырымдайтын немесе белгілі білімдерді жаңа ситуацияға өздігінен қолданатындай (ойлап табады, жоспарлайды, әдемілеп жасайды), ал ақырында шындық болмысты көркем бейнелейтіндей (өлеңдер, шығармалар жазады, сурет салады, ойнайды) етіп ұйымдастырады.

Сонымен қорыта келгенде, дидактикалық ойын баланың қарапайым математикалық түсініктерін қалыптастыруда үлкен рөл атқарады. Қай бала болмасын, ойынмен өседі. Тәрбиешілердің міндеті- балаларды ойынға өз қызығушылығымен, ынтасымен қатысуын қамтамасыз ету керек. Сонда ғана ойын өз мақсатына жетіп, ойы арта түседі. Балалардың сабақты түсінуі тәрбиешіге байланысты, яғни ол сабақты қалай өткізеді, балалардың қызығушылығын тудыра ала ма соған байланысты.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Д.Б.Эльконин. «Основные вопросы теории детской игры» «Психология и педагогика игры дошкольника» Москва 1996ж.
2. М.Н.Перова: «Дидактические игры и упражнения по математике».М-1996ж.
3. Граборов А.Н. «Игра и ее значение в развитии ребенка».М-1996ж.

Закарина А.К.

*Западно-Казахстанский государственный университет им.М.Утемисова. ЗКО
г.Уральск*

ДИСКУССИЯ КАК МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ В СТАРШИХ КЛАССАХ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ

Еще в 18 столетии знание иностранных языков считалось одним из важнейших элементов общего образования. Эта тенденция прослеживается и сейчас. Со временем совершенствуются и методы преподавания, это обусловлено востребованностью изучения иностранного языка. В настоящее время устоявшийся принцип обучения уступает, более нетрадиционным методам, основанных на принципе активности, креативности, модерации и т. п.

К методам активности, в первую очередь, относится дискуссия. Дискуссией (от лат. *discussio* — исследование, рассмотрение, разбор) называют такой публичный спор, целью которого является выяснение и сопоставление различных точек зрения, поиск, выявление истинного мнения, нахождение правильного решения спорного вопроса [1, с. 25].

В последнее время дискуссию стали широко применять в обучении. Дискуссию можно рассматривать как коммуникативный метод, который включает в себя речевую направленность, ситуативность, личностную индивидуализацию и новизну.

В профессиональном обучении дискуссия используется в том случае, когда взаимообмен мнениями и знаниями приводит к совершенно новому взгляду на профессиональную деятельность, окружающих людей, изменению моделей поведения, развитию мыслительной, ценностно-ориентирующей деятельности и навыков межличностного взаимодействия обучающихся.

Цели дискуссии могут быть разнообразными: обучение, диагностика, тренинг, стимулирование творчества. Принципом организации дискуссии выступает содействие возникновению альтернативных мнений, с помощью решения проблем и конструктивной критики.

Для того, чтобы дискуссия была действенной, необходимы определенные базовые знания у учащихся. В качестве этого, могут быть знания, приобретенные ранее, до начала занятия или полученные во время занятий.

Существует ряд преимуществ дискуссии, таких как обеспечение активное и глубокое усвоение знаний (оказывает долгосрочный эффект), осуществляется взаимодействие учащихся (развитие коммуникативных навыков и уверенности учеников), учащиеся могут проверить и сравнить свои точки зрения между собой (метод оценки). Дискуссия усовершенствует развивающие и воспитательные навыки обучающихся.

Подготовка к дискуссии является одним из важных аспектов. Она заключается в активизации знаний у учащихся по теме, введение новых языковых единиц, тренировка определенных структур и высказываний для высказывания мнений. Роль учителя очень важна в проведении дискуссии. В первую очередь, он выступает координатором, наставником. Учитель, ведущий дискуссию, должен выполнять ряд функций:

- сформулировать тему дискуссии, создать необходимую мотивацию, показать актуальность проблемы;
- создать атмосферу между обучающимися;
- подготовить правила ведения дискуссии (аргументировать высказываний, внимательно слушать и т. п.);
- поддерживать активность учащихся, включать в дискуссию пассивных участников;
- направлять обучающихся в нужное русло, подводить промежуточные итоги.

Метод дискуссия так же эффективен на старшем этапе обучения для поддержания интереса учащихся к иностранному языку. Существует много различных видов дискуссии. Подробнее, в данной статье, мы рассмотрим 3 вида данного метода. Во время прохождения педагогической практике в 10 классе, нами был проведен эксперимент. Учащиеся были разделены на 2 группы: экспериментальную и контрольную. Ученики проходили 3 этапа, перед которыми были проведены вводные занятия для получения более эффективного результата. Все виды дискуссии проходили на тему: “Free time activities”.

На первом этапе был задействован такой вид дискуссии, как «Дискуссия-базар» (market discussion), где учащимся в экспериментальной группе был задан вопрос: “Compare Russian and British leisure activities. What is the most popular in your opinion?” Передвигаясь по классу, ученики останавливаются для небольшого обсуждения с одним из учащихся. Дети устанавливают свои позиции. Если они совпадают, то они соглашаются и дополняют аргументы друг друга. Если нет, то учащиеся опровергают, не соглашаются и обосновывают это решение. Далее по сигналу учителя, ученики меняются партнерами.

На втором этапе был выбран вид «Ненормальная дискуссия» (mad discussion), где был поставлен вопрос: “What is the most effective sport, outdoor or indoor?”. Ученики работают в паре, отстаивая противоположные мнения, для того, чтобы доказать друг другу свою истину. За небольшое время, учащиеся должны попробовать доказать своему оппоненту, что именно это, является самым важным.

На последнем этапе, нами был выбран такой вид дискуссии, как «Дискуссия-светофор». Учащимся был задан актуальный вопрос нашего времени. “Nowadays it is very modern to lead a healthy lifestyle. Do you think it is useful? How long will it be relevant?” Группа делится на две команды, и встают напротив друг друга. Первая получает карточку зеленого цвета, которая отстаивает позицию «за». Вторая — красную, которая поддерживает «против». Затем, ученик передает карточку своему товарищу по команде, и после ответа его оппонента, он отвечает своим аргументом. Для данной дискуссии задает определенное время. Далее ученик передает карточку своему соседу. Таким образом, карточка проходит через всю команду. Поэтому дискуссия имеет зигзагообразный обмен аргументами команд. Благодаря этому виду, ученик не остается в стороне. Он активно участвует в обсуждении, так как в этой дискуссии, у детей создается чувство ответственности за конечный результат.

Данный эксперимент показал, что учащиеся в экспериментальной группе повысили свой уровень знаний иностранного языка, развили коммуни-

кативные навыки. В то время, как в контрольной группе, где отсутствовал этот метод, у учеников не произошло никакого прогресса.

Так же стоит упомянуть, что существуют отрицательные факторы данного метода. К отрицательным сторонам относятся: психологический фактор, знание и время. Зачастую, дети не раскрывают истинных ответов на задаваемые учителем вопросы. К примеру, если это касается его личной жизни. Нельзя забывать, что не все ученики располагают достаточным уровнем знаний иностранного языка. Если ученик неуверен в своих языковых возможностях, будет скован в своих ответах. В процессе устного ответа, учащийся не всегда успевает продумать свой ответ, в связи с этим возникает сложность языкового оформления высказывания. Есть несколько способов предотвратить сложности. Для начала, дискуссия должна быть полностью продуманной: активизация знаний учащихся по заданной теме, введение новых языковых единиц, тренировка определенных структур и речевых умений и т. д. Положительная сторона дискуссии заключается в ее эффективности и успешности. Чтобы дискуссии были успешными, следует соблюдать ряд условий:

- выбор интересной темы для обсуждения,
- цель дискуссии (решение проблемы, отстаивание своей точки зрения, обмен опытом и т. д.)
- формулирование задачи доступно, для понимания учеников
- предоставить материал для подготовки к дискуссии
- рассказать о принципах построения дискуссии
- оценить работу учащихся

Рассмотренные методические аспекты проведения дискуссии приводят к главной цели — мотивированию учащихся к выражению собственного мнения. Так же, с помощью метода дискуссии на уроках иностранного языка появляются множество возможностей: умение быстро сконцентрировать свою мыслительную деятельность, научиться слушать и слышать собеседника, уважать чужое мнение, уметь задавать правильные вопросы, умение использовать знания на практике. Таким образом, можно сделать вывод, что дискуссия помогает детям не только получить знания, но и быть более социально-адаптированным.

Литература:

1. Барканова О.В. Активное социально-психологическое обучение. Часть I: Дискуссии // Литера-принт. 2008. — 175 с.
2. Григорьева Е.Я. Особенности обучения говорению и дискуссии на уроках французского языка в VIII—IX классах // ИЯШ — 2007, — № 5, — с. 34—38.
3. Панина Т.С. Современные способы активизации обучения: Учебные пособие для студ. высш. учеб. заведений / Т.С. Панина, Л.Н. Вавилова; Под ред. Т.С. Паниной. – М.: Издательский центр «Академия», 2006. — 176 с.
4. Харламова М.В. Методические аспекты успешного проведения дискуссии на уроке иностранного языка // ИЯШ — 2007, — № 12, — с. 23—27.

Кельмаганбетова Ш. С.

Қазтұтынуодағы Қарағанды экономикалық университеті

ӘДІСТЕМЕЛІК БІРЛЕСТІК ІС-ӘРЕКЕТІН ЖОСПАРЛАУ МЕН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Қазақ тілі сабағында берілетін мәтіндердің ғылыми-негіздері туралы ұғым-түсініктерді игертудің ең бір маңызды шарты – студенттің оны меңгеру үрдісінде интеллектуалдық белсенді ойлау қызметін жандандыру. Себебі, студенттің ойлауы арқылы сана «сүзгісінен» өтіп, оның ақыл-ойында қорытылып бекіп, білім базасын толықтырған білім ғана танымдық мәнге ие болады. Осыдан соң ғана ол айтар ойын жүелі түрде жеткізуге тырысады.

Педагогикалық психологияда студент белсенділігін арттыру мен оның пәнге деген саналы көзқарасын қалыптастырудың бір жолы ретінде пәнді оқудағы өз міндетін дұрыс түсінуі де ерекше аталады. Олай болса, мемлекеттік тіл ретіндегі негізгі міндеттің бірі тілдің қоғамдық-әлеуметтік мәнін түсіндіру, солардың лингвистикалық дүниетанымын қалыптастыру болып табылады. Бұл мәселе пән мазмұнын жаңаша сипатта меңгерту арқылы шешілгенде, студенттің қазақ тіліне қызығушылығын арттырудың бір қозғаушы күші бола алады.

Дидактикада студенттің өздік жұмыстарын ұйымдастыруға ерекше көңіл бөлінуі қажет. Себебі үйлесімді дамыған жеке тұлғаның аса маңызды көрсеткіштерінің бірі – оның жоғары дәрежедегі ойлау қабілеті. Бұл олардың интеллектісін, ойлау, шығармашылық қабілеттерін дамыту арқылы мүмкін болады. Олай болса, қазақ тілі пәнінің негізгі жүйесі арнайы тілдік тақырыптарға сай машық-дағдыларды меңгертуде ғана емес, сонымен бірге олардың тілдік қабілеттерін жетілдіруге де бағытталады.

Қазақ тіліндегі грамматикалық тақырыптарды меңгертуде студенттің психологиялық жүйедегі өзгерістері туралы былай тұжырымдауға болады:

қазақ тілінде дұрыс және сауатты сөйлеу мүмкіндігі студенттің күнделікті тәжірибесінің нәтижесінде ассоциациялық заңдылықтар мен стереотиптерін қалыптастырады;

жалпылау тәсілдері қалыптасады, теориялық материалдарға талдау жасалады, ал ол талдаулар ақыл-ой мен есті дамытады;

тілге деген ынта мен қызығушылық туады, келешекте меңгерілетін оқу материалына бағыттталып отырады.

Проблемалы оқытуды ұйымдастыру - дәріс оқытушының күрделі, маңызды дайындығының негізінде жүзеге асады. Ең тиімді әдістердің бірі- проблемалы оқыту болып табылады. Оқытудың бұл түріне лекциалар диалогке ұқсас болады. Сабақ беру зерттеушілік үрдісін туғызады. Бұл әдіс студентті қызықтырады, оқыту үрдісіне енгізеді. Ғылымды тануда қайшылықтар шығып, студентке мүмкіндік береді. Оқытудың басында студенттерге проблемалы сұрақ қойылады немесе проблемалы тапсырма беріледі. Мәселені шешу үшін оқытушы материалдағы қарама-қайшылықтарды студент қабылдауына дайындайды. Мұның тиімділігі жеке мәселелерді студенттердің өзі көрсетеді. Бұл әдістің басты жетістігі оқытушы аудиториядан қойылған мәселенің студенттің «өзіндік шешімін» тыңдау мүмкіндігіне жетеді.

Оқу үрдісіндегі нақтылы жағдайға құрылған әдісті немесе кейс-стади әдісін маңызды әдістер деп атауымызға болады.

Сондықтан олардың қызығушылығын қалыптастыру келесі баспалдақтар арқылы жүргізілгені тиімді:

- а) сабақтың қызықты болуы;
- ә) тілдік білім-машықтардың қажеттігіне көз жеткізу;
- б) тілдік білімге, машықтарға деген ішкі қажеттілікті дамыту.

Бұл үшеуін өзара үнемі байланыстыра отырып беретін білім әрқашан да сапалы болады.

Қазақстандағы білім қызметі нарығын алдағы уақытта дамыту шарттарында сабақ беру жүйеленген дерективті практиканы талап етеді. Интерактивті үлгі берілген ақпаратты түсіндіруге қол жеткізуге бағытталған. Осы аталған оқыту үлгілерінің негізгі критерийлері нақтылы қорытынды бақылау, сабақтан тыс уақыттағы өзіндік жұмыстарға болжам жасау, жазба жұмысы қарастырылмайды. Интерактивті оқытудың үлгілері: материалды еркін мазмұндауда дискуссия ұйымдастыру, лекция санын қысқарту, семинар санын көбейту, топтық тапсырмалардың түрлері, жартыжылдық көлемінде үнемі бақылау жасау, жазбаша жұмыстар орындау.

Қандай да бір үлгіні ұстану - бұл қателік. Оқу үрдісінің сапалы және тиімділігіне қол жеткізу үшін оқытудың осы екі үлгісін қатар алып жүру керек. Сол себепті елімізде жоғары білім жүйесін ұйымдастыру үшін оқыту әдістеріне көшуіміз керек.

Қазіргі білім беру жүйесі мемлекеттік стандарт пен шынайы мүмкіндіктерге сәйкес келуі керек.

Жоғары оқу орнында қолдануға болатын оқытудың қазіргі әдістерінің аспектілері:

көкейкесті - мазмұнды әдіс

презентация

дискуссия

кейс-стади

топта жұмыс істеу

мимен ойлау әдісі

викториналар

сынай ойлау әдісі

әскер ойындар

рөлдік ойындар

insert әдісі (студенттер 10 минутта ассоциативті эссе жазады)

анкета алу әдісі

Студенттер игерген білімнің қажеттігіне көз жеткізудің бір жолы – *тақырыпаралық, салааралық, пәнаралық* байланыстарды ескеріп отыру. Бұл, студенттердің тілді біртұтас құбылыс ретінде тануына негіз болса, екіншіден, үйреніп отырған тақырыптың келесі тақырыптарға негіз болатынын саналы түрде түсіне бастайды. Олардың лингвистикалық дүниетанымы мен тілдік компоненттілігін қалыптастыру бағытындағы жаңа талаптардың жүзеге асуында бұл жол елеулі маңызға ие болады. Мысалы: зат есімдерді синонимдермен, көп мағыналы сөздермен, антонимдермен байланыстыра оқыту, түбір мен қосымшалардың айтылуын дыбыс үндестіктерімен бірлікте қарастыру, сөздердің құрамын лексикалық мағынамен ұштастыру және т.б. мәселелердің барлығы сөйлеу тілінің тиянақтылығының кепілі бола алады. Студенттердің бойында білім қорының мол болуының пайдалылығына деген сенім қалыптаса бастайды.

Сонымен қорыта келе, кез келген сабақтың түпкі мақсаты – студенттің сөйлеу мәдениетін жетілдіру, олардың өз ойлары мен сезімдерін білдіру үшін тіл байлығын орынды пайдалана білуге үйрету болып саналатындығы даусыз. Себебі ой мен тілді дамытудың негізгі кепілі – тек практикалық әрекет. Адамның сөйлеу әрекеті белгілі бір мақсатты көздейді. Қазақ тілін оқытуда жеке сөзден мәтінге қарай ойысу студенттің сөйлеу тілін жетілдірудің тиімділігі мен қажеттілігінен туындап отыр. Мәтін мазмұнына көңіл бөлу – студенттің сөйлеуіне, өз пікір-тұжырымын айтуына жол ашу. Өзара талдау, талқылау барысында олардың қарым-қатынастық дағдыларын қалыптастыруға үйрету.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қадашева Қ. Қазақ тілін оқыту әдістемесі. – Алматы: «Мұрагер» баспа үйі, 2005. -176 бет.
2. Самолкина Н.К. Организационно – обучающие игры в образовании. М. 1996
3. «Қазақ тілі мен әдебиеті» журналы №5, 2008ж.
4. Селевко Г.К. «Современные образовательные технологии» -М., 2008ж.
5. Научно-методический журнал – «Творческая педогогика» - №3, 2014г.

Жұматова Г.У.

*Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті
6М010200-Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі мамандығының
магистранты*

«МАТЕМАТИКАНЫ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ» ПӘНІ - БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ СЫНЫП МҰҒАЛІМІН МАТЕМАТИКАДАН ДИАГНОСТИКАЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТКЕ ДАЯРЛАУ ҚҰРАЛЫ

Қоғамдағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер және оның салдары ретінде білім беру жүйесіндегі өзгерістер қазіргі және болашақ мұғалімге жаңа талап қояды. Қоғам өз ісін жетік білетін және біліктілік деңгейі жоғары педагогтары қажет етеді.

Мұндай жағдайда, мұғалімнің кәсіптік іс-әрекетін оқып білу, жаңаша ұғыну, оның қазіргі заманғы білімнің негізгі қағидаларын жүзеге асыру, оқушы тұлғасын дамыту, оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескеріп даралап оқыту үшін жағдай жасауға бағытталған білім беруді гумандандыру, демократияландыру, гуманитарландыру ісіне белсенді қатысуы алға қойылады.

Қазіргі білімнің негізгі құрамдас бөліктері: «тәжірибе, білім, білік және дағдыны қалыптастыру процесі ретінде оқыту, тұлғаны әлеуметтендіру процесі ретінде тәрбиелеу, және мәдениетке тарту процесі ретінде ағарту ісі» болып табылады. Бұл процестерді үйлесімді және тиімді жүзеге асырушы – мұғалім.

Білім берудің тиімділігі, жемістілігі оқытудың нәтижесіне жету тәсілдеріне, оның сапасына, бақылау әдістері, түрлері және құралдарына байланысты. Сондықтан, білім ісіндегі өзгерістер бақылау жүйесіне де қатысты болуы керек,- деген мәселе де көтеріледі.

Елімізде білім беру жүйесін жетілдіруге, білім мазмұнын жаңарту, жоғары оқу орындарында мамандар даярлау сапасын арттыру мәселесіндегі көптеген отандық ғалымдар зерттеулері мен еңбектерінің маңызы зор. Оқушы

тұлғасын математика оқыту құралдары арқылы дамытуға бағытталған бүгінгі таңдағы жаңа көзқарастарға байланысты әдістемелік зерттеулерге жасалған талдаулар, математиканы оқыту процесінде ықпал етуші барлық факторларды ескерудің қажеттілігін көрсетеді. Оқушының математикалық білімді меңгерудің жаңа сапалы деңгейіне, күтілетін нәтижелерге қалай, қандай жолдармен жететіндігін анықтау өте маңызды мәселелердің бірі болып отыр.

Мұндай жағдайда білім, білікті бақылаудың дәстүрлі тәсілдері оқушы тұлғасындағы сапалық өзгерістер, таным процесінде жалпы адамдық, эвристикалық және арнайы құралдарды меңгеру барысы жайында толық мәлімет алуға мүмкіндік бермейді. Математиканы оқыту процесінде қолданылып жүрген бағалау жүйесін өзгерту жолдарын іздеу мәселесі емес, нақты басшылық және жетекшілік механизмі болатын жобалау, оқушыларды математиканы меңгеруде қаншалықты алға жылжығаны жайында ақпаратты талдау, өндеу жүйесін құрудың әдіснамалық негіздерін дайындау мәселесі алға шығады.

Осыған байланысты, математиканы меңгеру барысында оқушының тұлғалық сапасының өзгеруін білікті бағалай алатын және оның математикалық оқу іс-әрекетінде кездесетін қиыншылықтарға шынайы мән беретін болашақ мұғалімді даярлау проблемасы ерекше маңызды болады.

Қазіргі уақытта оқу-тәрбие процесіне басшылық жасаудың тиімді құралдарының бірі болып оқу процесінің алғышарттары мен нәтижелерін кеңінен жан-жақты зерттеуді қамтамасыз ететін, білім беру процесінде болатын барлық өзгерістерді анықтайтын тәсіл ретінде диагностика саналады.

Мұғалімнен жаңа ерекше білікті диагностикалау мақсаттарының жүйесін құру және оқыту процесін қол жеткізетін табыстарға бағыттау, ағымды және рубеждік нәтижелерді бағалау және мұғалім-оқушы байланысын тағайындау, математикалық іс-әрекетті меңгеру барысында оқушының тұлғалық сапасының өзгеру динамикасын талдау, т.с.с. талап ететін жаңа білімдік технологияларды кеңінен дайындау және енгізумен байланысты математиканы оқытуда диагностика проблемасы ерекше маңызға ие. Оқыту технологияларын пайдалану мұғалім мен оқушылардың біріккен іс-әрекетінің өзінше бір технологиялық картасын дайындауды, оқу процесіне басшылық жасау мақсатымен оқушылардың оқу жетістіктері жөнінде үнемі және жүйелі ақпарат алу үшін диагностикалық құралдар құрастыруды қажет етеді.

Оқыту процесіндегі диагностика проблемаларын зерттеудің көкейтестілігі әлеуметтік-педагогикалық қоғам алдында тұрған жаңа міндеттермен, білім туралы бағдарламалық құжаттармен, білім стандарттарымен белгіленеді. Бастауыш сыныпта математиканы оқытудың функциялары «оқушының өмір сүруіне және мектептің келесі сатысында оқуын жалғастыруы үшін қажетті білім, білік және дағдыларды» анықтауға бағытталған оқушылардың танымдық іс-әрекетін диагностикалау мәселесінің маңызын көтереді.

Орта және жоғары білімнің мемлекеттік стандарттары болашақ бастауыш сынып мұғалімін даярлауда өзгерістер мен түзету енгізілуін, білім беру мақсаттарымен анықталатын әдістемелік жүйенің барлық компоненттерін ұғынуды, болашақ мұғалім тұлғасына, оның қалыптасу заңдылықтарына, жаңа кәсіптік білікті меңгеруіне жағдай туғызуды ескереді.

031540- «Бастауыш оқыту педагогикасы және әдістемесі» мамандығының жоғары білім берудің мемлекеттік стандартында жалпы кәсіптік пәндер циклында «Бастауыш мектеп оқушылары жеке басының психологиялық-педагогикалық диагностикасы» пәні енгізілген. Аталмыш курсты оқыту студенттерді психологиялық-педагогикалық диагностиканың келесі:

қазіргі заманғы психологиялық-педагогикалық диагностиканың ғылыми-теориялық негіздері;

адамның жеке психологиялық ерекшеліктерін бағалау жолдары мен тәсілдері;

педагогикалық диагностика мәселелері;

белгілі психодиагностикалық әдістемелері;

психодиагностикалық құралдарды құру, олар қанағаттандыратын талаптарды дайындау;

зерттеу жүргізу ережелері;

нәтижелі бейнелеу тәсілдері проблемаларымен таныстыру.

Педагогикалық диагностика мәселелерін қарастыруда болашақ бастауыш сынып мұғалімінде жалпыпедагогикалық білік қалыптасатынын айта кеткен жөн. Сондықтан бастауыш сынып мұғалімінің әдістемелік жүйеде диагностикалық білігін қалыптастыру мәселесі де назардан қалмауы тиіс.

Болашақ бастауыш сынып мұғалімін математикадан диагностикалық іс-әрекетке даярлау екі жолмен жүзеге асырылуы мүмкін. Бірінші жолы – 031540 – «Бастауыш оқыту педагогика және әдістемесі» мамандығының оқу жоспарына жоғары оқу орны таңдауымен тағайындалатын. Оқыту процесіндегі диагностика пәнін енгізу. Бұл жол болашақ бастауыш сынып мұғалімінің диагностикалық білігін қалыптастыруға интегративтік ықпал жасауға мүмкіндік береді. Екінші жол-Математиканы оқыту әдістемесі пәні шеңберінде бастауыш сынып мұғалімінің диагностикалық іс-әрекетін дамытуға мүмкіндіктер іздестіру және қажетті жағдайларды дайындауды көздейді. Бұл неғұрлым тиімді жол, себебі студенттердің диагностикалық білікті меңгеру идеясын жүзеге асыру уақытпен шектелмейді, керісінше даярлық үнемі бастауыш сынып мұғалімінің жалпы әдістемелік дайындығының мазмұнымен үйлестіріледі. Мұндай мүмкіндіктер бастауыш сынып мұғалімінің әдістемелік дайындығының қамтамасыз ететін барлық пәндерде бар.

Жоғарыда айтылғандарға байланысты «Математиканы оқыту әдістемесі» пәні мазмұнын студенттердің диагностикалық білігін қалыптастыруға теориялық және практикалық негіз болатын кейбір мәселелерді айқындайық.

Лекциялық сабақта қарастырылатын мәселелер

Бастауыш сыныпта математиканы оқыту әдістемесі пәні және оның міндеттері

Бастауыш сыныпта математиканы оқыту мақсаттары мен міндеттері

Математиканың бастауыш курсының мазмұны

Математиканы оқытуда әртүрлі әдістер пайдалану

Мұғалімнің сабаққа дайындалуы

Білім, білік, дағдыны тексеру және бағалау

Математиканы оқыту құралдары

Практикалық сабақта қарастырылатын мәселелер және студенттерде қалыптасатын диагностикалық білік

№	Сабақта қарастырылатын мәселелер	Диагностикалық білік
1	Математика бағдарламасын оқып танысу және талдау	Диагностика объектілерін анықтау
2	Әр оқу жылы аяғында бастауыш сынып оқушыларының білім, білік, дағдыларына қойылатын бағдарламалық талаптар	Оқу нәтижесін жоспарлау оқытудың диагностикалық мақсаттарын тағайындау
3	Бастауыш сыныпта математикадан бағалар нормасы	Мұғалімнің бағалау біліктері
4	Сабақты бақылау және талдау	Сабақ талдау схемасын құру
5	Оқушылардың білім, білігін бекіту және оларды меңгеру деңгейін тексеру үшін жаттығулар таңдау, талдау құру	Диагностикалық тапсырмалар дайындау
6	Оқушылардың жауаптарында жиі кездесетін қателерін, олардың себебін анықтау және талдау. Оқушылардың білім,білік, дағдысындағы олқылықтарды жою жолдары	Диагностикалық тест дайындау
7	Сабақ үзінділерін дайындау	Диагностикалық әрекеттер жоспарлау

Сонымен студенттердің диагностикалық білік мазмұны лекциялық және лабораториялық-практикалық сабақтарда қарастырылады. Ал диагностикалық әрекеттің мазмұнын, құрылымын ұғыну студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру арқылы жүзеге асырылады.

Студенттердің өзіндік жұмысының үлгіге берілетін кейбір тақырыптарын келтірейік:

Оқу материалын талдау және диагностика объектілерін айқындау.

Белгілі бір тақырыптың міндетті нәтижелерін айқындау.

Білімді тексеру, есептеу және бағалау мәселесіне арналған әдебиетке шолу жасау.

Математикалық жаттығуларға талдау жасау.

Белгілі бір тақырыпты оқыту жобасын жасау.

Сонымен, болашақ бастауыш сынып мұғалімінің математикадан диагностикалық білігін қалыптастыру:

лекциялық сабақта мұғалімнің диагностикалық іс-әрекетінің теориялық негізімен танысу;

лабораториялық-практикалық сабақта диагностикалық тапсырма дайындау;

ағымды оқу жұмысында арнайы тақырыптарға студенттердің өздік жұмысын орындау;

педагогикалық практика кезінде диагностикалық әрекетті жүзеге асыру;

курстық және дипломдық жұмыс орындау барысында диагностика проблемаларына байланысты зерттеу әрекеті арқылы жүргізіледі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Глейзер Г.Д. Математическое образование как элемент культуры //Математическое образование традиции и современность. – Н.Новгород, 1997.С.3
2. Бағдарлама. Математика. Жалпы орта білім беретін мектептің 1-4 сыныптарына арналған. – А.,2003
3. «Бастауыш оқыту педагогика және әдістемесі» мамандығының жоғары білім берудің мемлекеттік стандарты. – А.,2001
4. Государственные общеобязательные стандарты среднего образования Республики Казахстан. Начальное общее образование. –А.,2002
5. Подласый И.П. Педагогика начальной школы. – М., Гуманитарный издательский центр Владос, 2001. 399с

Тебенова К.С., Орумбаева С.К.

*Карагандинский государственный университет им. Академика Е.А.Букетова,
Казахстан*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЛЕКСА УПРАЖНЕНИЙ С ЭЛЕМЕНТАМИ ПЛАСТИКО-РИТМИЧЕСКОЙ ГИМНАСТИКИ ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕЧИ У ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Одной из наиболее актуальных проблем в дефектологии остается на настоящий момент проблема развития речи у детей с задержкой психического развития. У большинства детей данной категории имеются нарушения как импрессивной, так и экспрессивной речи, нарушения устной и письменной речи, неполноценность не только спонтанной, но и отраженной речи. Структура речевого дефекта детей с задержкой психического развития является очень вариативной, характеризуется комбинаторностью различных симптомов речевой патологии [1]. Следовательно, речь детей без педагогического воздействия не развивается. В результате создаются неблагоприятные условия общения детей с задержкой психического развития с окружающими, тем самым затрудняется социальная адаптация детей.

В специальной литературе отмечается, что у многих детей с речевой патологией имеются отклонения в состоянии общей и тонкой моторики, а также наблюдаются особенности ее развития. В связи с этим такие авторы, как Г.А. Волкова, Е.М. Мастюкова и Т.Б. Филичева, подчеркивают необходимость специальной работы по коррекции нарушений двигательной сферы путем внедрения комплекса упражнений с элементами пластико-ритмической гимнастики у детей с речевыми расстройствами [2-4]. Требования общественно-педагогической практики и недостаточная разработанность данной проблемы в науке определили выбор исследования в рамках изучения влияния пластико-ритмической гимнастики на развитие речи у детей с задержкой психического развития.

Экспериментальное исследование по определению роли пластико-ритмической гимнастики в развитии речи у детей с нарушениями в развитии

проводилось в школе-интернат для детей с задержкой психического развития с учащимися возрасте 7 лет в несколько этапов. На этапе первичной констатации был выявлен уровень речевого развития у детей с задержкой психического развития младшего школьного возраста. Результаты анализа уровня развития речевых умений у детей с задержкой психического развития показали, что высокий уровень развития – (речевое умение сформировано на хорошем уровне) преобладает лишь у 18% и 23% учащихся контрольной и экспериментальной или основной групп, соответственно. Средний уровень развития речевых умений – (речевое умение сформировано частично) преобладает у 34% и 44% учащихся контрольной и экспериментальной или основной групп, соответственно. Низкий уровень развития (речевое умение не сформировано) преобладает у 38% и 43% учащихся контрольной и экспериментальной или основной групп, соответственно.

На следующем этапе осуществлялся обучающий эксперимент, основанный на разработке комплекса упражнений с элементами пластико-ритмической гимнастики для развития речи у детей с задержкой психического развития, при котором мы исходили из следующих положений: практический опыт логопедической работы средствами пластико- ритмической гимнастики показывает ее большой коррекционный эффект в работе с детьми с различными речевыми нарушениями. Это объясняется тем, что комплекс упражнений дает возможность широко использовать не только групповую, но и индивидуальную формы работы с ребенком с речевыми недостатками, ставить и решать конкретные коррекционные и развивающие задачи по созданию новых мотивов, установок, их закреплению в реальной действительности с помощью средств искусства. Целью обучающего эксперимента явилось формирование и развитие речи общения, улучшение разборчивости речевого высказывания для того, чтобы обеспечить у младших школьников большее понимание их речи окружающими.

На занятиях по развитию речи с детьми младшего школьного возраста детей с задержкой психического развития нами решались следующие задачи:

- формирование двигательных навыков;
- развитие темпа и ритма речи;
- нормализация дыхания;

- формирование правильного звукопроизношения;
- формирование грамматического строя речи;
- формирование умения и навыков связной речи.

В специальном учреждении, в системе логопедической помощи в ходе экспериментального обучения мы старались использовать разные виды упражнений: упражнения на согласование движений с музыкой, ходьба и бег, музыкальные игры, упражнения из хореографии, упражнения без предмета, упражнения с предметом, элементы национальных и современных танцев, упражнения ритмической гимнастики и другие. Однако применение тех или других упражнений определялось вариантом и характером имеющегося у ребенка нарушения. Наиболее распространено в работе по построению речи средствами пластико-ритмической гимнастики плавные и ритмические движения с проговариванием слов, словосочетаний и предложений. Специальные занятия по пластико-ритмической гимнастике проводились нами с учетом общеразвивающих и коррекционных задач обучения и воспитания детей с задержкой психического развития. Каждое из проводимых нами занятий состояло из нескольких частей: - вводная часть; - стретчинг (выполняется также и перед релаксацией); - основная часть; - игра; - релаксация.

По завершению данного этапа исследования, направленного на развитие речи детей с задержкой психического развития и основанного на активном использовании элементов пластико-ритмической гимнастики был реализован повторный констатирующий этап, в рамках которого была проведена диагностика уровня речевого развития у детей с задержкой психического развития младшего школьного возраста. Таким образом, результаты II констатирующего эксперимента показали динамику изменения уровня речи в процессе экспериментальной работы. При прочих равных условиях на начальном этапе формирования эксперимента уровень развития детей в контрольной и экспериментальной группах был приблизительно одинаковым. Анализ результатов экспериментальной группы до и после обучающего эксперимента свидетельствовал об эффективности разработанного нами комплекса упражнений с элементами пластико-ритмической гимнастики. Как показали количественные данные, дети экспериментальной группы улучшили свои результаты. В процессе исследования нами было выявлено:

- дети контролируют время выдоха, темп и ритм речи;

- дети научились составлять слова из букв и/или слогов;
- сформировался и развился навык определять, какие буквы входят в состав слова;
- сформировался и развился навык определять порядок букв в слове;
- расширился словарный запас, выработалась способность к связному рассказу, изложению своих впечатлений и т. д.

Результаты анализа повторной констатации уровня развития речевых умений у детей с задержкой психического развития показали, что высокий уровень развития (речевое умение сформировано на хорошем уровне) преобладает у 42% учащихся экспериментальной группы. Средний уровень развития речевых умений увеличился и составил 44% учащихся экспериментальной группы. Низкий уровень развития (речевое умение не сформировано) остался лишь у 14% учащихся экспериментальной группы.

Используя системный подход в обучении, специальное планирование раздела работы по развитию речи, использование наглядности, разнообразных, дополняющих друг друга приёмов, видов и форм обучения с учётом особенностей речевого и познавательного развития детей, мы получили хороший результат в экспериментальной группе.

Трудности в коррекции речи у детей с задержкой психического развития связаны с неподготовленностью детей к школе, с ослабленным состоянием нервной системы, низкой работоспособностью, быстрой утомляемостью и легкой отвлекаемостью. Необходима детям индивидуальная помощь с учетом первичного дефекта.

Проведенная нами работа по устранению особенностей развития детей с задержкой психического развития и развитию речевых способностей показала, что применяя комплексные упражнения с элементами пластико-ритмической гимнастики для развития речи, можно добиться положительных результатов, но, несмотря на это педагогическая технология коррекции задержки психического развития очень сложный и трудоемкий процесс, требующий не одного года упорной работы. Необходимо вложить много труда, терпения и любви, чтобы найти индивидуальный подход к каждому ребенку и достичь высоких результатов в своей работе.

Литература:

1. Фуреева Е. П. Проблема речевой готовности к школьному обучению детей с задержкой психического развития // Школьный логопед. – 2007. – № 5. – С. 45-48.
2. Волкова Г.А. Логопедическая ритмика. – Москва: 1985. – 411 с.
3. Мастюкова Е.М. Преодоление общего недоразвития речи у дошкольников: Книга для логопедии. – Москва: 2014. – 320 с.
4. Филичева Т.Б. Дидактические материалы для обследования и формирования речи детей дошкольного возраста. - <http://www.Google/ru/>.

Щербань Л. М.

НТУУ «КПИ им. Игоря Сикорского», Украина

УПРАЖНЕНИЯ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Создание системы упражнений рассматривается как средство для успешного овладения иноязычной речью.

Этой проблеме посвящено огромное количество работ в виде тезисов, статей, диссертаций и монографий, в которых представлены разные точки зрения, подходы, классификации. Специалисты имея свое мнение относительно этой проблемы, едины в том, что упражнения должны быть направлены на коммуникацию. По их мнению есть упражнения, которые можно считать малоэффективными. К ним относят тренировочные упражнения: языковые, предречевые.

Вся деятельность студента во время практического занятия должна носить коммуникативный характер, а поэтому преподаватель обязан подбирать и разрабатывать самостоятельно упражнения коммуникативной направленности. Если такие упражнения разрабатывает преподаватель, то ему приходится учитывать определенные моменты: лексические единицы (профессионально-направленная лексика), количество часов, отведенное на изучение иностранного языка и др. Что касается упражнений, направленных на усвоение лексики и грамматики, то очень хорошим решением будет применение дифференцированного подхода при их разработке. Относительно грамматики, дифференцированный подход определяется необходимостью переноса определенных навыков, имеющихся в родном языке и опасность их интерференции в процессе обучения иностранному языку.

Рассматривая тему «English Tenses», мы выделяем особую значимость признаков группы Continuous: выражение одного или однократного незаконченного действия, при этом время совершения действия может быть указано или определено ситуацией.

Упражнения должны соотноситься с теорией, но в соответствии с нашими наблюдениями обучение грамматике может быть успешным, если нет

«лишней» теории или «лишних» упражнений. Если проанализировать ошибки, допускаемые студентами при выполнении упражнений, то приходим к выводу, что их причина – это незнание или непонимание грамматического материала. Следствием этого являются разного рода ошибки, например, “They were listening to him for a moment”. Чтобы избежать появления подобных ошибок студенты отрабатывают материал используя упражнения, целью которых является распознавание или образование грамматических времен, форм и т.д., например, «Определите, что означают подчеркнутые формы (в такого рода упражнениях предпочтительно употреблять один и тот же глагол):

- действие, представляющее процесс или констатация факта выполнения действия (в прошлом):

a) He was working in the library from two till five.

b) He worked in the library from two till five.

- длительное действие, совершившееся в определенный момент в прошлом или обычное повторяющееся действие (в прошлом):

a) He was reading the article when I came in.

b) He read the article in the evening.

Выполнив ряд подобных упражнений, студенты усваивают теоретические знания, а также приобретают практические навыки их применения. Также можно использовать серию упражнений, где студенту необходимо выбрать правильный вариант ответа (e.g. We discussed/have discussed the problem two years ago). В данного вида упражнениях также присутствуют знания теории и их практическая реализация.

Довольно положительный результат дают упражнения на перевод с последующим анализом (особенно, если речь идет о перфектных формах). Так автоматизация навыка употребления Present Perfect и Past Simple должна проходить на основе их противопоставления. Грамматические навыки совершенствуются благодаря активизации использования форм Present Perfect и Past Simple в беседе или обсуждении определенной темы в виде диалогической или монологической речи.

При изучении таких разделов грамматики как «Modals» или «Non-Finite Forms of the Verb» часто используются упражнения на сочетаемость. Изучая темы «Tenses» и «Mood», положительный эффект будет получен при

использовании упражнений, где описываются действия, выполняемые в определенных ситуациях. Полезными будут упражнения, которые содержат следующие задания: «Представьте, что вы являетесь участником конференции. Какие вопросы рассматривают ...; Расскажите о своих действиях, когда ...; Выразите свое мнение относительно ...» и т.д. Формирование грамматических навыков следует осуществлять поэтапно, учитывая условия функционирования грамматических структур в речи.

При разработке упражнений следует использовать дифференцированный подход, который будет эффективно влиять на процесс обучения иностранному языку.

Литература:

1. Ляховицкий М.В. Методика преподавания иностранных языков. М., Высшая школа, 1981. с.35.
2. Гез Н.И. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. М., Высшая школа, 1982 с. 197-198.

Zhurkina S.V.

The National University of Pharmacy, Ukraine

PEER TUTORING IN HIGHER EDUCATION

In recent years, the number of students at higher schools of Great Britain and the USA has almost doubled, but at the same time, financial investments have decreased significantly. As a result, the number of students in groups increased, which caused a return to the traditional form of teaching - lectures. And as a consequence, there is the weakening of the contact between the student and the teacher, which is the main feature of the tutorials.

Practice shows that in order to improve the quality of knowledge, it is necessary to work more with fewer students. In this connection, higher educational establishments in the United Kingdom and the United States have increased their interest in peer tutoring.

Traditionally, peer tutoring is defined as “more able students helping less able students to learn in co-operative working pairs or small groups organized by a professional teacher”.

In the process of peer tutorials not only tutees are taught but a student-tutor as well. Tutors and tutees may be from the same or different years of study.

According to the traditional model of peer tutoring, tutor is more capable student, but in recent years the attention of researchers is attracted by the model, in which both a tutor and a tutee have the same abilities and work together in the direction of deepening knowledge. Traditionally, a student-tutor is the best student. However, if a tutor is a student with average abilities, in the process of training others he has the opportunity to develop his abilities.

The role of tutor and student does not necessarily have to be permanent, especially in same-ability tutoring. Structured switching of roles (reciprocal tutoring) increases self-esteem of students, because each of them gets the opportunity to be a tutor.

Peer tutoring can be officially scheduled in regular class contact time, outside of this, or supplementary.

Depending on the purpose of tutor activity, the content of educational work on a particular subject and forms of interaction between a tutor and tutees, peer tutoring is divided into the following types:

- The Personal System of Instruction;
- Supplemental Instruction;
- Same-year dyadic fixed-role tutoring;
- Same-year dyadic reciprocal peer tutoring;
- Dyadic cross-year fixed-role peer tutoring;
- Cross-year small-group peer tutoring;
- Same-year group peer tutoring;
- Peer assisted writing;
- Peer assisted distance learning;

Peer tutoring is a small component of a wide range of teaching and learning strategies deployed in higher education of the UK and the USA, so the extent to which it is realistic to expect associated gains to be measurable, widespread, maintained and generalized debatable.

Literature:

1. Barnett R. Improving Higher Education. – Buckingham: Open University Press, 1992
2. Beach, L.R. Sociability and academic achievement in various types of learning situations // Journal of Educational Psychology 51(4), 1960. – P. 208-212
3. Ellis R. Quality assurance for University Teaching. - Buckingham: Open University Press, 1993
4. Hartman, H.J. Factors affecting the tutoring process // Journal of Educational Development 14 (2). – 1990.- P. 2-6
5. Keller, F.S. Goodbye, teacher // Journal of Applied Behavior Analysis 1 (1), 1968. – P. 79-89

6. Olson, G.A. Writing centers: Theory and Administration. – Illinois: National Council of Teachers of English, 1984.
7. Rosen, S., Powell, E.R. and Schubot, D.B. Peer-tutoring outcomes as influenced by the equity and type of role assignment // Journal of Educational Psychology 69(3), 1977. – P. 244-252
8. Topping K.J. Co-operative learning and peer tutoring: an overview // The Psychologist 5. – 1992. – P. 151 -161

Квасных Г.С.

к.п.н., доцент СКГУ им. М. Козыбаева, г. Петропавловск, Казахстан

Калмыкова Т.В.

Гуманитарный колледж им. М. Жумабаева, г. Петропавловск, Казахстан

Калмыков О.В.

КГУ «Средняя школа № 4», г. Петропавловск, Казахстан

ПРОБЛЕМА ЗДОРОВЬЕСБЕРЕЖЕНИЯ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ

Охрана здоровья подрастающего поколения – важнейшая стратегическая задача и в Республике Казахстан, т.к. фундамент здоровья взрослого населения страны закладывается в детском возрасте. Все перспективы социального и экономического развития государства, высокого уровня жизни населения, уровень развития науки и культуры являются итогом достигнутого здоровья детьми сегодня.

Неблагоприятные сдвиги в состоянии здоровья детей и подростков, наблюдаемые в последние годы, наносят большой социальный и экономический ущерб государству. Это обусловлено следующими причинами:

– дети и подростки являются одной из уязвимых частей общества по отношению к основным поведенческим факторам риска, включая желание испытать на себе воздействие наркотиков, табака и алкоголя.

– усугублением сложившейся ситуации такими социально–экономическими проблемами, как прекращение существования прежних и бурное развитие новых развлекательных организаций с новой идеологией и субкультурой, слабая экономическая база государственных физкультурно–оздоровительных комплексов, низкая платежеспособность населения на фоне высоких расходов на досуг и дополнительное (по интересам) образование детей.

Факторы риска, способствующие возникновению и развитию всех хронических заболеваний, начинают формироваться в детском и юношеском возрасте и к 20–29 годам их распространенность значительно увеличивается [1].

Широкое распространение поведенческих факторов риска среди молодежи: а) стремительно омолаживается алкоголизм. По результатам Второго Национального исследования [2] уровень употребления алкоголя в республике среди детей 11–14 лет составляет около 7,2 %, а среди молодежи в возрасте 15–17 лет – 37,1%; б) Казахстан входит в число стран, где самый высокий уровень распространенности табакокурения: среди детей 11–14 лет данный показатель составляет 4,1 %, среди подростков 15–17 – 11,4 %; в) уровень употребления наркотических веществ среди детей и молодежи прогрессивно растет. Употребление наркотических веществ отмечается во всех возрастных категориях, даже в возрастной группе 11 – 14 лет – 8,4%, среди подростков в возрасте 15 – 17 лет – 13,8 % [2].

По нашему мнению, здоровье – это состояние, при котором осуществляется полноценная реализация биологических, психических, социальных, экономических, духовных функций человека и общества, а также оптимальной трудоспособности и активности при максимальной продолжительности жизни, которые определяются уровнем освоенности общечеловеческих, государственных, региональных и национальных ценностей культуры.

Современное общество уже не удовлетворяет традиционная система образования, в которой критериями оценки эффективности служат только обученность и воспитанность учащихся. Актуализирующаяся общественная потребность заключается в новой организации образовательного процесса, определяющего здоровье как цель, объект и результат деятельности, гарантирующей оптимальные условия физического и психического развития подрастающего поколения.

Одним из направлений совершенствования организации здоровьесберегающего образовательного процесса в образовательном учреждении является переход к технологии проектирования здоровьесберегающей деятельности, которая сочетает в себе преимущества нормативного и диагностического подходов. Проблемам проектирования в системе образования посвящены работы Н.А. Алексеева, Б.С. Гершунского, В.С. Безруковой, В.И. Загвязинского, В.С. Лазарева, М.М. Поташника, В.Е. Радионова, Г.П. Щедровицкого и др. Они являются теоретической основой

процесса проектирования здоровьесберегающей деятельности образовательного учреждения.

В образовательном аспекте здорового образа жизни важен уровень знаний о здоровье, в том числе: степень сформированности установки на здоровый образ жизни, уровень усвоения практических знаний и навыков, связанных с поддержанием и укреплением здоровья, умение самостоятельно построить индивидуальную траекторию здоровья и программу здорового образа жизни.

Таким образом, отношение к здоровью – один из центральных, но пока еще слабо разработанных вопросов. Поиск ответа на него сводится к следующему: как добиться того, чтобы здоровье стало приоритетной общечеловеческой ценностью, ведущей потребностью человека на всем протяжении его жизни, как помочь людям перейти к здоровьесберегающему образу жизни. Приоритетность сохранения здоровья и формирования здоровьесберегающего образа жизни становится одним из важных направлений социальной политики государства и обновления образования.

Литература:

1. Косинец Е. И. Режиссура образовательного пространства как механизм интеграции общего и дополнительного образования // Отечественная и зарубежная педагогика. – 2016. – №7. – С. 86 – 91.

2. Кодекс Республики Казахстан от 18 сентября 2009 г. №193–IV «О здоровье народа и системе здравоохранения».

Квасных Г.С.

к.п.н., доцент СКГУ им. М. Козыбаева, г. Петропавловск, Казахстан

Завацкая Екатерина, Завацкая Елизавета

СКГУ им. М. Козыбаева, г. Петропавловск

СТРУКТУРА И СОДЕРЖАНИЕ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДОШКОЛЬНИКОВ

В развитии ребенка и коллектива детей огромная роль принадлежит основному виду детской деятельности в дошкольный период - игре.

Игра, игровая деятельность - один из видов активности человека и животных. Игра - форма жизнедеятельности молодых животных, возникающая на определенной ступени эволюции животного мира. Детская игра - исторически возникший вид *деятельности*, заключающийся в воспроизведении детьми действий взрослых и отношений между ними в особой условной форме. Игра - (по определению *А.Н. Леонтьева*) является *ведущей деятельностью* ребенка-дошкольника, такой деятельностью, благодаря которой происходят главнейшие изменения в психике ребенка и внутри которой развиваются психические процессы, подготавливающие переход ребенка к новой, высшей ступени его развития [1].

В жизни детей дошкольного возраста игра является ведущей деятельностью. Она представляет собой эмоциональную деятельность: играющий ребенок находится в хорошем расположении духа, он активен и доброжелателен. Эффективность формирования коммуникативных умений дошкольника в большой степени зависит от их эмоционального отношения к воспитателю, который обучает, дает задания, организует наблюдения и практическое взаимодействие с растениями и животными. Поэтому первый момент, объединяющий два аспекта педагогики – игру и ознакомление с природой – заключается в том, чтобы «погрузить» детей в любимую деятельность и создать благоприятный эмоциональный фон для восприятия «природного» содержания [2].

Психологи рассматривают игровую деятельность как проявление у ребенка сложившегося положительного отношения к тому содержанию, которое она в себе несет. Все, что нравится детям, все, что их впечатлило, преобразуется в практику сюжетной или какой-либо другой игры. Поэтому если дошкольники организовали игру на природоведческий сюжет (зоопарк, ферма, цирк и пр.), это означает, что полученные представления оказались яркими, запомнились, вызвали эмоциональный отклик.

В свою очередь усвоение знаний о природе при помощи игры, вызывающей переживания, не может не оказать влияние на формирование у них бережного и внимательного отношения к объектам растительного и животного мира. А экологические знания, вызывающие эмоциональную реакцию у детей, войдут в их самостоятельную игру, станут ее содержанием, будут лучше восприняты, чем знания, воздействие которых затрагивает лишь интеллектуальную сферу.

Игра - это наиболее эмоционально насыщенная деятельность, а положительный эмоциональный фон, как уже отмечалось, имеет для экологического развития дошкольников большое значение.

Далее, игровая деятельность способствует развитию способностей ребенка видеть эстетическую красоту и неповторимость природного окружения, учит любоваться ее своеобразием.

Игровая деятельность оказывает также влияние на развитие у детей гуманных чувств по отношению к природе и познавательного к ней отношения и выражению этих впечатлений в словесной форме [3].

Игра выполняет следующие функции в развитии психики ребенка:

- 1) В игре ребенок учится полноценному общению со сверстниками.
- 2) Учиться подчинять свои импульсивные желания правилам игры. Появляется соподчинение мотивов - «хочу» начинает подчиняться «нельзя» или «надо».
- 3) В игре интенсивно развиваются все психические процессы, формируются первые нравственные чувства (что плохо, а что хорошо).
- 4) Формируются новые мотивы и потребности (соревновательные, игровые мотивы, потребность в самостоятельности).

5) В игре зарождаются новые виды продуктивной деятельности (рисование, лепка, аппликация) [4].

Активный интерес к явлениям жизни, к людям, животным, потребность в общественно значимой деятельности ребенок удовлетворяет через игровые действия.

Игра как способ переработки полученных из окружающего мира впечатлений и знаний – наиболее доступный для детей вид деятельности. Ребенок играет в воображаемых ситуациях, в то же время работа с образом, пронизывающая всю игровую деятельность, стимулирует процесс мышления. В результате освоения игровой деятельности у ребенка постепенно формируется стремление к общественно-значимой учебной деятельности.

Таким образом, игра представляет собой первую доступную для дошкольника форму деятельности, которая предполагает сознательное воспитание и усовершенствование новых действий; игровая технология обучения способствует развитию познавательной активности, мотивации обучения, в игре каждый ребенок может проявить свои личные качества, коммуникативные умения.

Литература:

1. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. - М.: Смысл, Академия, 2005. - 352 с.
2. Миленко В. В. Знакомство с понятием «дидактическая игра» // Дошкольное воспитание. - 2006. - № 11. – С. 121-125.
3. Белкина В. Н. Психология раннего и дошкольного детства: учеб. Пособие. – Ярославль: ЯГПУ, 1998. – 249 с.
4. Глушкова Л. К. Вижу, действую, познаю: игры-занятия с детьми младшего дошкольного возраста // Дошкольное воспитание. – 2008. - № 9. – С. 59 - 63.

Ильясова Н.М., Омарханова Г.Н.

Қазақ ұлттық аграрлық университеті, Алматы, Қазақстан

ПЕДАГОГ МАМАНДАРДЫ ДАЯРЛАУДА ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ

Қазіргі таңда оқытушылар инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдалана отырып сабақтың сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде. Оқытудың жаңа технологияларының қарқынды даму кезеңінде жоғары білім беретін оқу орындарының оқу үдерісінің тиімділігі оқытушының кәсіби дайындығына тікелей қатысты. Сол себепті педагогикалық іс-әрекетте жаңа оқыту технологияларын кеңінен қолдана білу іскерліктерінің жоғары деңгейде қалыптасуы жаңа ғасыр оқытушыларының кәсіби дайындығына қойылатын талаптар қатарына енеді. Жаңа инновациялық оқыту технологиясы кәсіптік қызметтің ерекше түрі болып табылады. Инновациялық оқыту технологиясын меңгеру үшін педагогикалық аса зор тәжірибені жұмылдыру қажет. Бұл өз қызметіне шығармашылықпен қарайтын, жеке басының белгілі іскерлік қасиеті бар адамды қажет ететін жұмыс. Шындығында да әрбір педагог жаңа инновациялық технологияны меңгеру барысында өзін-өзі дамытады және өзін-өзі қалыптастырады. ХХІ ғасырда болашақ мамандарды даярлау, олардың кәсіби бейімделуін қалыптастыру мәселелері – кезек күттірмейтін өзекті қоғам талабы. Білім сапасын арттырудағы жаңа инновациялық технологияларды оқып, үйреніп, сараптай келе, мынадай тұжырым жасауға болады: білім алушылардың білім, білік сапасын арттырудағы жаңа инновациялық технология түрлері сан алуан, оларды таңдау және одан шығатын нәтиже оқытушының кәсіби біліктілігіне тікелей байланысты; жаңа инновациялық технологияларды енгізу жүйелі әрі мақсатты түрде жүргізілгенде ғана жетістікке жетуге болады; жаңа инновациялық оқыту технологияларын енгізу барысында әрбір оқу орнының материалдық-техникалық базасының бүгінгі талапқа сай еместігі, әрі жетіспеуі, кадрлық әлеуметтің төмендігі көп кедергі жасайды [1].

Қазіргі заманғы педагогикалық технологиялар білімді ұйымдастырудың мейлінше жетілдірілген формаларын жасау және оларды оқытуда қолдану үшін жағдай туғызады. Дегенмен қазіргі кездегі оқыту әдістемелерінде, маман даярлауда жаңа оқыту технологияларының мүмкіндіктері толық жеткілікті түрде қолданылмауда, бұл өз кезегінде олардың дамуының қол жеткен деңгейімен, осы кезде қалыптасқан оқыту әдістемелері мен технологияларының арасында қарама-қайшылықтың пайда болуына алып келеді. Бұл қайшылықты шешу үшін педагогика ғылымы мен оқыту теориясынан терең ойластырылған, дербес білім беру міндеттерін шешуге бағытталған жаңа инновациялық білім беру технологияларын құру қажет. Педагогикалық технология әр түрлі жағдайлардағы нақты өзара іс-қимылдарды, жүйеленген, бағдарланған, оқыту және тәрбиелеу стандарттарына сай тәсілдер негізінде компьютер мен техникалық құралдар қолдану арқылы да ұйымдастырылады.

Бүгінгі таңда білім беру жүйесінің құрылымдарында оқытудың айқындалған көптеген технологияларын пайдаланып жатқандығы белгілі. Болашақ маманға тәжірибе беруде ақпаратпен жұмыс істеу әдістеріне, жаңа білімдерді құру әдістеріне, ең маңыздысы - әлемнің дамуы туралы білімдердің қажетті деңгейін қалыптастыратын әдістерге үйрету. Сондықтан әрбір оқытушыға және оқушыға "оқыту" мен "үйрену" процестерін игеру үшін 3 тілді меңгеруі қажет: ана тілін, ғылым тілін және технология тілін. Сонымен технология көмегімен білімдерді, іскерлікті, дағдыларды игеру процесінде тұлғалық қасиеттің дамуында нәтижелі шешімге жету мүмкіндігі қамтамасыз етіледі.

1. Педагог білуі тиіс: технологияның пайда болу тарихын, оның мәнін, жаңа нәтижелерді теориялық негіздеуді; осы технология көмегімен шешілуі тиіс проблемаларды; практикада қолданғаннан кейін алған нәтиже туралы; жаңа технология қолдануды болжайтын әдістер мен тәсілдерді; оқушылардың жұмыс істеу тәсілдері мен әдістерін; технологияны оқытушылар мен білім алушылардың меңгеру кезендерін.

2. Педагог ұштастыра алуы тиіс: жаңа технологиямен қарастырылған оқу бағдарламасының модификацияланған нұсқасын, күнтізбелік-тақырыптық жоспарлауды, әртүрлі типтегі сабақтардың жоспарын, оқу модульдері мен оларға арналған үлестірмелі материалдарды; оқу жобаларының мазмұнын;

ағымдағы және аралық қорытынды бақылауға арналған тапсырмаларды, мәтіндік бақылау тапсырмаларын және т.б.

3. Педагог практикада жаңа технологияның әдістері мен тәсілдерін қолдана алуы; әртүрлі типтегі оқу сабақтарын жүргізе алуы; сабақтарды талдау мен кемшіліктерін анықтай алуы; оқушыларды оқу іс -әрекетінің жаңа тәсілдеріне үйретуі; өзіне өзі талдау жасай алуы; педагогикалық диагностиканың қарапайым әдістерін қолдана отырып, жаңа технологияны қолданудың нәтижелерін бағалай білуі; оқушылардың өз бетінше жұмысына бақылау жасау және т.с.с. орындай алуы тиіс [2].

Сонымен ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту білім беру мекемелерінің басты міндеті болып отыр. Ол бүгінгі білім беру кеңістігіндегі ауадай қажет жаңару оқытушының қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісімен келмек.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Кукушкин В.С. Современные педагогические технологии. Начальная школа. Пособие для учителя. (Серия “Учение с увлечением”). – Ростов н/Д: изд-во “Феникс”, 2010.- 384 с.

2. Қозыбай А.Қ., Жексенбаева Н.Ж. «Кәсіптік білім беру жүйесіндегі қазіргі оқыту технологиялары», Оқулық. Алматы, 2011

УДК: 372.8:330

Досбенбетова А.Ш., Абишева Л.П.

д.п.н., профессор anarados56@mail.ru, 87058840330,

к.п.н., старший преподаватель lassat67@mail.ru, 87013481759

*Южно-Казахстанский государственный педагогический институт,
г.Шымкент, Казахстан*

ОСНОВНЫЕ ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ШКОЛАХ КАЗАХСТАНА

Статья посвящена проблеме формирования экономической культуры школьников с учетом этнорегиональных особенностей Казахстана. Показано современное состояние экономического образования в школах Казахстана. Автором изложено краткое содержание экономического образования и воспитания учащихся на каждой ступени школы. В статье приводится передовой опыт казахстанских школ по экономическому воспитанию детей.

Ключевые слова: экономическое образование, экономическое воспитание, экономическая культура, ступени школы, этнорегиональные особенности, передовой опыт.

Важнейшей задачей казахстанской системы образования по реализации Послания президента РК Н.А.Назарбаева народу Казахстана «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность» является подготовка молодого поколения с новым экономическим мышлением, которое должно осознавать свое место в условиях современных экономических отношений [1].

Современное состояние экономического образования в школах Казахстана характеризуется тем, что в соответствии с государственным

общеобязательным стандартом образования в средней школе «Экономика» не является самостоятельным предметом, а основы экономических знаний формируются в рамках образовательной области «Обществознание», отдельные аспекты экономических знаний отражаются в образовательной области «Технология», а также элементы экономического образования содержатся в таких школьных предметах, как «Познание мира», «Экономическая география», «Математика» и др.

Многие школы республики, опираясь на учителей-энтузиастов, самостоятельно налаживают изучение основ экономики за счет часов, предусмотренных в вариативной части базисного учебного плана.

Существуют школы, где профильная ориентация направлена на экономическую подготовку учащихся. В таких школах преподают следующие дисциплины: банковское дело, коммерцию и торговлю, финансы и денежное обращение, основы предпринимательства, менеджмент, делопроизводство и т.д. Как правило, профильная подготовка учащихся ведется в этих школах через специализированные классы (их часто называют коммерческими или бизнес-классами). В становлении и развитии экономического образования в школах Казахстана можно выделить следующие этапы.

С 2000-2001 учебного года обеспечивается поэтапное внедрение курса «Основы экономических знаний» в средних общеобразовательных школах Республики Казахстан, в целях целенаправленного и систематического изучения в школах данного курса на факультативной основе [2].

С 2009-2010 учебного года в школах Республики Казахстан введен учебный предмет «Основы экономики и финансовой грамотности» [3].

С 2017-2018 учебного года в школах вновь введен курс «Основы экономических знаний», а также ведется интегративный курс «Технология и основы предпринимательства» [4;5].

Для разработки программ были отобраны и использованы наиболее современные учебно-методические материалы, созданные как в Казахстане, так и за рубежом. Работа по данным программам предполагает использование современных статистических данных и экономических показателей, анализ текущих финансовых событий и ситуаций. Максимальный результат достигается в случае широкого использования современных технологий обучения (включая

ролевые игры, работу в малых группах, компьютерное моделирование и др.) Использование современных методов мониторинга знаний (включая тестовые контрольные задания с автоматизированной обработкой результатов, решение экономических задач, экономические диктанты, рефераты, эссе, разработка оценки управленческих решений, самостоятельно принятых в ходе деловых игр и др.).

Программа «Основы экономики и финансовой грамотности» ориентирована на широкое применение активных форм проведения занятий. Опыт показывает, что их использование помогает школьникам более глубоко усвоить теоретические знания, получить первый опыт применения экономических понятий на практике, облегчает и ускоряет усвоение предмета. Использование активных форм проведения занятий требует времени как для объяснения правил деловых и компьютерных игр, так и, что особенно важно, для анализа и интерпретации полученных результатов. 50% учебного времени отводится на активные формы проведения занятий. Активно развиваются и функционируют многообразные формы дополнительного экономического образования в школах, где профильная ориентация направлена на экономическую подготовку учащихся или профильная подготовка ведется в специализированных классах (коммерческие или бизнес-классы).

Проведем небольшой экскурс по некоторым адресам опыта.

Один из решающих факторов эффективности экономического образования в Карагандинской области, например, – возрастание вариативности учебных планов.

В Карагандинской области в учреждениях образования осуществляется внедрение различных программ экономического образования:

«Основы экономических знаний» в школах №21, №24, №31, экономико-правовой лицей №20 г. Караганда, гимназия №5 г. Шахтинск.

«Менеджмент и маркетинг» – сш. №24, школа-лицей №9 г. Караганда, классический лицей г. Темиртау.

«Основы малого бизнеса и предпринимательской деятельности» – школы Абайского района, сш. №6 г. Шахтинск.

«Экономика и основы малого бизнеса» – гимназии №45, №93, лицеи №53, №57, №101 «Аян» г. Караганда.

Особое внимание уделяется экспериментам и внедрению опыта на региональном уровне. В этом плане интересным представляется опыт средней школы №13 г. Рудного. Свою миссию коллектив школы видит в воспитании творческой личности, готовой действовать в условиях рынка на основе развитого самостоятельного мышления как результата экономической направленности учебно-воспитательного процесса.

Для обучения учащихся 10-х, 11-х классов школа начала сотрудничество с экономическим факультетом Рудненского индустриального института (РИИ). Был заключен договор о сотрудничестве, научно-методическом руководстве, оказании помощи школе в преподавании дисциплин, указанных в первой задаче школы. Кафедрой экономики и менеджмента предоставлена база для освоения старшеклассниками представлений о профессии менеджера, бухгалтера, экономиста, специалиста по маркетингу и т.д.

По окончании средней школы выпускники получают сертификаты о прохождении курса обучения в учебно-образовательном центре Рудненского индустриального института с указанием дисциплин по специальностям (менеджмент в экономике, маркетинг и коммерция). Им присваивается квалификация менеджера или маркетолога. Для получения сертификата каждому ученику необходимо защитить научный проект, который выполняется за два года - 10, 11 классы.

Вопросы экономического образования постоянно находятся в центре внимания Западно-Казахстанского областного Управления народным образованием. По области организованы специальные курсы по «Основам предпринимательской деятельности» в 10-11 классах из расчета 0,5-1 час в неделю, в 40 группах с охватом 3911 человек в среднем звене (в 5-9 классах) и практикуются интегрированные уроки экономики с технологией и трудовым обучением.

Изучение передового педагогического опыта по формированию экономической культуры учащихся в общеобразовательных школах Жамбылской области и г.Тараз (сш. № 8, № 41, № 12, № 17) показало, что в данных школах внедрена программа курса «Экономика», автором которой является д.п.н. Р.С.Амандосова.

Серьезный инновационный потенциал для воспитания экономической культуры школьников накоплен в Южно-Казахстанской области.

В 314 школах Южно-Казахстанской области введены в качестве факультатива «Основы экономических знаний» по 32-часовой программе. Занятия ведут учителя, имеющие базовое педагогическое и экономическое образование. В школах области широкой популярностью пользуются учебники и учебные пособия по основам экономических знаний для 5-11 классов: «Основы экономических знаний» К.Ж.Аганиной, «В мире экономики» А.Ш.Досбенбетовой, «Задачи по экономике» Р.А.Садвакасовой.

В некоторых школах организуются курсы предпринимателей для учащихся, имеющих соответствующие способности. Учащиеся получают знания о том, как организовать собственное дело, как разработать бизнес-план, обеспечить реализацию продукта или услуги, платить налоги, соблюдать законодательные нормы. Так, например, в школах Сайрамского, Мактаральского, Отырарского, Казыгуртского, Сарыагашского районов, г.Кентау сложилась своя воспитательная система, в которой экономическое обучение тесно связано с организацией экономической деятельности учащихся на пришкольных участках, в школьных мини-предприятиях, тепличных хозяйствах, трудовых объединениях учащихся. Но надо исходить из того, что, согласно исследованиям, предпринимательскими способностями обладает лишь каждый десятый выпускник школы. Основной массе учеников требуется такое знание экономики, которое дало бы возможность самостоятельного и эффективного экономического поведения вообще, а не только в предпринимательстве, позволило бы успешно адаптироваться к условиям рыночной экономики.

Таким образом, на сегодняшний день состояние экономического образования в общеобразовательных учебных заведениях Казахстана неоднородно. В одних школах экономика изучается школьниками как учебная дисциплина, в других – как факультатив, в третьих - экономические дисциплины вообще не изучаются. В такой ситуации трудно выработать единство требований по этому вопросу, что сказывается на всем учебно-воспитательном процессе.

Изучение современного состояния формирования экономической культуры школьников в Казахстане позволил нам сформулировать ряд *предложений и рекомендаций*:

во всех школах необходимо внедрить элективный курс «Основы экономических знаний»;

использовать технологии межпредметной интеграции экономики с другими школьными дисциплинами;

больше уделять внимания профильному обучению, профессиональной ориентации, направленной на социально-экономическую подготовку учащихся;

необходима поддержка кадрового потенциала преподавателей экономических дисциплин, в том числе – за счет переподготовки учителей, подготовки менеджеров в образовании с правом преподавания экономики в общеобразовательных учреждениях;

уделять внимание формированию экономической культуры учащихся во внеклассной работе, шире привлекать учащихся к профессиональным «пробам», к деятельности экономического характера.

Для воспитания человека, способного ориентироваться в условиях рынка, быть конкурентоспособным для продолжения образования и профессиональной деятельности необходимо создание целостной системы формирования экономической культуры учащихся в общеобразовательной школе, объединяющей в себе экономическое образование, экономическое воспитание во внеклассной работе и экономическую деятельность.

ЛИТЕРАТУРА

1. Послание президента РК Н.А.Назарбаева народу Казахстана «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность» // Казахстанская правда.-31 января 2017г.
2. Государственный общеобразовательный стандарт экономического образования для общеобразовательных учреждений РК / под ред. Е. М. Арын и др. – Алматы: КАО им. Ы. Алтынсарина, 2000. – 46 с.
3. Программа «Основы экономики и финансовой грамотности» / Приказ №184 МОН РК от «18» августа 2009 г.
4. Аганина К. Ж. Мектептегі экономикалық білім негіздері. – Алматы, 2010. –140б.
5. Досбенбетова А.Ш. Формирование экономической культуры школьников с учетом этнорегиональных особенностей Казахстана. – Шымкент: Нұрлы бейне, 2012. – 260 с.

М.п.н., Абишева С.К.,

Карагандинский государственный университет имени Е.А.Букетова

PhD, доцент Тажикеева А.К.,

Карагандинский государственный университет имени Е.А.Букетова

М.п.н., Бактыбаева М.Б.,

Карагандинский государственный университет имени Е.А.Букетова

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ

В эпоху глобализации и информатизации современного мира резко возросла роль иностранных языков. С вхождением Казахстана в мировое образовательное пространство, в частности, с вступлением в Болонский процесс, внимание к проблеме обучения языкам усиливается. В связи с этим, иноязычная профессионально-коммуникативная компетенция стала неотъемлемым элементом подготовки высококвалифицированных, конкурентоспособных специалистов, мобильных на образовательном пространстве и на международном рынке труда, способных свободно общаться на иностранном языке, знакомиться с новой литературой по специальности, готовить необходимые документы, совершать бизнес-командировки, выступать на профессиональные темы и т.д. В «Государственной программе индустриально-инновационного развития Республики Казахстан на 2015-2019» отмечено, что в Республике Казахстан существует недостаток и низкая квалификация кадров с техническими и инженерными навыками. Также в стратегии «Казахстан-2050» Президент Республики Казахстан Н.А.Назарбаев отметил особую роль подготовки инженерных кадров в развитии экономики страны в ближайшие десятилетия и поручил Правительству обеспечить развитие системы инженерного образования и современных технических специальностей с присвоением сертификатов международного образца, в результате чего выпускники технических специальностей ВУЗа смогут получить звание «евроинженер» [1, 2].

В соответствии с требованиями «Европейской федерации национальных инженерных ассоциаций», в профессиональную компетенцию евроинженера наряду с готовностью служить обществу и профессии в соответствии с требованиями Кодекса профессионального поведения, наличием хорошей инженерной практики в своей области техники, способностью применять различные теоретические и практические методы для анализа и решения инженерных проблем, а также использовать классические и новые технологии в области специализации, входит свободное знание английского языка, необходимое для общения и работы с европейскими коллегами. Евроинженеры сегодня должны владеть английским языком для общения в конкретных профессиональных, деловых, научных сферах и ситуациях с учетом особенностей профессионального мышления, при организации мотивационно-побудительной и ориентировочно-исследовательской деятельности. Для решения подобного рода задач базовый уровень владения иностранным языком недостаточен.

В связи с этим особую актуальность приобрело преподавание дисциплины «Профессионально-ориентированный иностранный язык» в вузах Республики Казахстан, которая является базовой дисциплиной обязательного компонента согласно типовому учебному плану специальности. Практический курс профессионально-ориентированного иностранного языка направлен на формирование у студентов способности иноязычного общения в конкретных, профессиональных, деловых, научных сферах и ситуациях с учетом особенностей профессионального мышления, то есть – профессионально-ориентированное обучение [3].

Под профессионально-ориентированным обучением понимают обучение, основанное на учете потребностей студентов в изучении иностранного языка, диктуемых особенностями будущей профессии или специальности, которые, в свою очередь, требуют его изучения. Термин «профессионально-ориентированное обучение» употребляется для обозначения процесса преподавания иностранного языка в вузе, ориентированного на чтение литературы по специальности, изучение профессиональной лексики и терминологии, а в последнее время и на общение в сфере профессиональной деятельности. Сущность профессионально-ориентированного обучения иностранному языку заключается в его интеграции со специальными

дисциплинами с целью получения дополнительных профессиональных знаний и формирования профессионально значимых качеств личности.

Подготовка специалистов по техническим специальностям вуза заключается в формировании коммуникативных умений, которые позволили бы осуществлять профессиональные контакты на иностранном языке в различных сферах и ситуациях. Сформировать стремление и способность будущего специалиста функционировать в качестве сильной языковой личности демократического типа, обладающей высокой лингвистической компетенцией в области не только казахского и русского, но и английского языков, в профессионально значимых речевых событиях разных типов, в различных режимах, регистрах, формах, стилях, типах и жанрах профессионально ориентированной речемыслительной деятельности. Подготовка специалистов технических специальностей вуза заключается в формировании таких коммуникативных умений, которые позволили бы осуществлять профессиональные контакты на иностранном языке в различных сферах и ситуациях. Под сферой общения понимается совокупность однородных коммуникативных ситуаций, характеризующихся однотипностью речевого стимула, отношениями между коммуникантами и обстановкой общения [4].

Иноязычное общение может происходить как в официальной, так и в неофициальной формах, в ходе индивидуальных и групповых контактов, в виде выступлений на конференциях, при обсуждении договоров, проектов, составлении деловых писем. Целью обучения иностранным языкам в технических вузах является достижение уровня, достаточного для практического использования иностранного языка в будущей профессиональной деятельности. Практическое овладение иностранным языком составляет лишь одну сторону профессионально-ориентированного обучения предмету.

По мнению А. А. Рыбкиной, иностранный язык может стать не только объектом усвоения, но и средством развития профессиональных умений. Это предполагает расширение понятия профессиональная ориентированность обучения иностранному языку, которое включает еще один компонент это профессионально-ориентированную направленность содержания учебного материала. Профессионально-ориентированное обучение предусматривает профессиональную направленность не только содержания учебных материалов, но и деятельности, включающей в себя методы и приемы, формирующие

профессиональные умения. Профессиональная направленность деятельности требует: во-первых, интеграции дисциплины иностранный язык с профилирующими дисциплинами; во-вторых, ставит перед преподавателем иностранного языка задачу научить будущего специалиста на основе межпредметных связей использовать иностранный язык как средство систематического пополнения свои профессиональных знаний, а также как средство формирования профессиональных умений и навыков; в-третьих, предполагает использование форм и методов обучения, способных обеспечить формирование необходимых профессиональных умений и навыков будущего специалиста [5].

Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку студентов технических специальностей вуза требует нового подхода к отбору содержания. Он должен быть ориентирован на последние достижения в той или иной сфере человеческой деятельности, своевременно отражать научные достижения в сферах, непосредственно задевающих профессиональные интересы обучающихся, предоставлять им возможность для профессионального роста. Таким образом, будет правомерно рассматривать содержание обучения иностранному языку как совокупность того, что обучающиеся должны усвоить в процессе обучения, чтобы качество и уровень владения иностранным языком соответствовали их запросам и целям, а также целям и задачам данного уровня обучения. Отбор содержания способствует разностороннему и целостному формированию личности студента, подготовке его к будущей профессиональной деятельности.

По мнению Н.Д. Гальсковой, в содержание обучения иностранному языку необходимо включать:

- сферы коммуникативной деятельности, темы и ситуации, речевые действия и речевой материал, учитывающие профессиональную направленность студентов;
- языковой материал (фонетический, лексический, грамматический, орфографический),
- правила его оформления и навыки оперирования им;
- комплекс специальных (речевых) умений, характеризующих уровень практического

овладения иностранным языком как средством общения, в том числе в интеркультурных ситуациях;

- систему знаний национально-культурных особенностей и реалий страны изучаемого языка.

Принимая во внимание изложенное выше, возможно выделить следующие структурные элементы содержательного компонента модели профессионально-ориентированного обучения иностранному языку:

1. Коммуникативные умения по видам речевой деятельности (говорения, аудирования, чтения, письма) на основе общей и профессиональной лексики. Конечной целью профессионально-ориентированного обучения диалогической речи является развитие умения вести беседу, целенаправленно обмениваться информацией профессионального характера по определенной теме.

Обучение монологической речи заключается в формировании умений создавать различные жанры монологических текстов: сообщение информации профессионального характера, выступление с докладом, расширенные высказывания в ходе дискуссии, обсуждения как с предварительной подготовкой, так и без нее.

Целью профессионально-ориентированного обучения аудированию является формирование умений восприятия и понимания высказывания собеседника на иностранном языке, порождаемого в монологической форме или в процессе диалога в соответствии с определенной реальной профессиональной сферой, ситуацией.

2. Языковые знания и навыки, которые включают в себя знания фонетических явлений, грамматических форм, правил словообразования, лексических единиц, терминологии, характерной для определенной профессии. Рассматриваемые знания и навыки представляют собой составную часть сложных умений - говорения, аудирования, чтения, письма.

3. Социокультурные знания, как считает Н.Д. Гальскова, имеют целью приобщение обучающихся не только к новому способу речевого общения, но и к культуре народа, говорящего на изучаемом языке.

4. Учебные умения, рациональные приемы умственного труда, обеспечивающие культуру усвоения языка в учебных условиях и культуру общения с его носителями. [6].

Таким образом, профессионально - ориентированное обучение иностранному языку должно способствовать эффективности языковой профессиональной подготовки студентов технических специальностей вуза, мотивирует учебную деятельность, повышает уровень творческой активности, что, в свою очередь, является обязательной предпосылкой их успешной профессиональной деятельности и главная и конечная цель обучения - обеспечить активное владение иностранным языком студентами как средством формирования и формулирования мыслей в области повседневного общения и в области соответствующей специальности.

Литература:

1. «Государственная программа индустриально-инновационного развития Республики Казахстан на 2015-2019». - <https://strategy2050.kz/ru/page/gosprog3/>
2. Стратегия «Казахстан-2050». - <https://strategy2050.kz/ru/>
3. Абишева С.К. Проблемы отбора содержания дисциплины «Профессионально-ориентированный иностранный язык». – Материалы региональной научно-практической конференции магистрантов и студентов «Букетовские чтения - 2016». Караганды: Издательство КАрГУ. 2016 – 217-221 стр.
4. Образцов, П.И. Проектирование и конструирование профессионально-ориентированной технологии обучения / П.И. Образцов, А.И. Ахулкова, О.Ф. Черниченко. – Орел, 2005. – 61с.
5. Покушалова Л. В., Серебрякова Л. Т. Обучение профессионально ориентированному языку в техническом вузе // Молодой ученый. — 2012. — №5. — С. 305-307.
6. Гальскова, Н.Д. Современная методика обучения иностранному языку: пособие для учителя. М: АРКТИ Глосса, 2000. 165 с.

**Shvaikovskiy A.S. - candidate of pedagogic sciences
Kurban A.E.**

M.Auezov South Kazakhstan State University, Kazakhstan

WAYS OF PERSONALIZING LANGUAGE LEARNING IN THE EFL CLASSROOM

We are currently living in an era of enforced and rapid change. It is in this context that the notion of lifelong learning has been consistently promoted by the Law on education of the Republic of Kazakhstan. Learning how to learn is seen as an essential transferable skill in the current socio-economic climate [1].

Nowadays, there are several factors which influence education policy around the world: globalization and integration, a world without borders; the complexity and diversity of social structure; human capital formation, which is able to find a place in the labour market of the 21st century, and the ability to compete. Modern society puts forward increased requirements to education. In this conditions, according to the State program of education development in the Republic of Kazakhstan for 2011-2020, the educational system aims to integrate into the world educational space [2].

After leaving school students in our republic should become competent people able to enter the higher educational institutions or to start work. A great contribution to investigation of the competency-based approach to teaching foreign languages in Kazakhstan was made by professor S.S.Kunanbayeva. Her works are characterized by deep understanding of modern tasks. She developed the notion “communicative competence” paying attention to its cross-cultural aspects. The structure of communicative and cross-cultural competencies suggested by S.Kunanbayeva fully reflect learners’ communicative competence as the central concept of the communicative approach to foreign language teaching in Kazakhstan [3].

As teachers of English, we completely agree with the words of a famous American linguist Noam Chomsky that we cannot really teach languages: we can only present the conditions under which a language will develop spontaneously in the minds of the learners in its own way.

Today, our system of education is oriented on formation of competencies. And learner-centered model of instruction represents the approach exactly focusing on competencies. Development and formation of learner's personality is the main advantage of this model. It is clear what "personality" is, but there is some difference between such notions as "personalization" (the learner and teacher collaborate to drive learning and determine needs, plans and learning design), "differentiation" (the teacher drives instruction and adjusts the learning environment for groups of students) and "individualization" (the teacher drives and accommodates learning needs for an individual learner).

As for the concept "personalized learning", it represents instruction that is differentiated and paced to the needs of the learner and shaped by the learning preferences and interests of the learner.

Among the basic principles of implementing personalized learning we singled out the following: to improve student achievement, to help students meet academic standards, to address the needs of all students, to engage students by connecting their out-of-school and in-school activities. As for the core components, the following were selected as the most crucial: understanding the learner (relationships, student engagement, personal competencies), variety and flexibility (modes of instruction, time, place, pace), and individualization facilitated by technology (targeted learning, learning technology).

We also studied styles of personalized instruction that can be used in foreign language instruction. We came across a very interesting "Dunn and Dunn learning style model" used all around the world to influence the achievements of individual learners from kindergarten to adulthood.

In our teaching practice we pay attention to the role of educational technology as a crucial tool for personalizing foreign language learning, and technology-enabled strategies for student personalized learning.

In order to organize personalized learning, we recommend using the model consisting of the seven main stages, that are awareness, informational, personal, management, consequence, collaborative and refocusing. And special attention should be given to such things as digital content and project-based learning.

We know that the so-called "ICT", that stands for "information and communications technology", is a very powerful tool today. There are many examples

of effective technological tools and digital content that is popular today. Among them we highly recommend to use the so-called “flipped classroom model” that we apply in teaching practice. For example, a learner is asked to watch a video or do an online task before coming; then in the classroom new materials are discussed and practised. So, “flipped classroom model” represents a combination of technology and face-to-face elements. So that to use the elements of flipped classroom model, we need some technology. We highly recommend using such technological tool as “Padlet” that represents a virtual wall, where the teacher and students can express and share their opinions, thoughts, ideas, photos and images.

Among the activities that can be used for fostering personalized language learning we recommend using “creative problem-solving”, “the six thinking hats”, “mind-mapping”, “brain-storming”, “brain writing”, games, role plays, projects, simulations and case-studies. All these activities can be effectively done on the basis of “Padlet” via mobiles, tablets or computers.

In conclusion we can state that the skills developed in the personalized foreign language learning lead to communicative competence of the learners that is the most important final criterion of foreign language instruction in Kazakhstan.

References:

- 1 The Law of the Republic of Kazakhstan “On education in the Republic of Kazakhstan”, #319-III, 27.07.2007 (as revised and amended on 13.01.2015).
- 2 State program of education development in the Republic of Kazakhstan for 2011-2020. - Astana: Akorda, #1118, 7.12.2010.
- 3 Kunanbayeva S.S. Teoriya i praktika sovremennogo inoyazychnogo obrazovaniya. - Almaty, 2010. - 344 p.

Ковалевская О.Н., Васильева И.П., Домбровская С.П.

Г. Караганда, КГУ СОШ №30

РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ.

В Послании Президента РК Н.А.Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050» Новый политический курс состоявшегося государства» большое внимание уделяется вопросам сферы образования. «Чтобы стать развитым конкурентоспособным государством, мы должны стать высокообразованной нацией» отмечено в Послании.

Вопрос функциональной грамотности учащихся и всего подрастающего поколения также отражено в Послании Президента: «необходимо также уделять большое внимание функциональной грамотности наших детей, в целом всего подрастающего поколения. Это важно, чтобы наши дети были адаптированы к современной жизни».

Практика доказала неэффективность существующей долгое время предметной или дисциплинарной модели содержания образования, ориентированной на знания. Именно поэтому ключевым ориентиром для совершенствования качества образования должен стать Национальный план действий по развитию функциональной грамотности школьников.

В условиях социально-экономической модернизации обществу необходим человек, функционально грамотный, умеющий работать на результат, способный к определенным, социально значимым достижениям. Все данные качества формируются в школе.

На начальном этапе обучения главное – развивать умение каждого ребенка мыслить с помощью таких логических приемов, как анализ, синтез, сравнение, обобщение, классификация, умозаключение, систематизация, отрицание, ограничение. Формированию функциональной грамотности на уроках в начальной школе помогут задания, соответствующие уровню логических приемов.

Логические приемы	Примеры заданий
1. уровень – знание	Составить список, выделить, рассказать, показать, назвать
2. уровень – понимание	Описать, объяснить, определить признаки, сформулировать по-другому
3. уровень – использование	Применить, проиллюстрировать, решить
4. уровень – анализ	Проанализировать, проверить, провести эксперимент, организовать, сравнить, выявить различия
5. уровень – синтез	Создать, придумать дизайн, разработать, составить план
6. уровень – оценка	Представить аргументы, защитить точку зрения, доказать, спрогнозировать

Модель функционально грамотной личности можно представить в виде плодового дерева. Как любому дереву необходим уход, полив, тепло, свет, так же как маленькой личности приходящей к нам на урок, необходимы знания, умения и навыки.

Поливая это дерево, спланированной, чётко продуманной, слаженной работой, по технологиям, дерево незамедлительно даст плоды – замечательные, достойны восхищения яблочки (ключевые компетенции), т.е. образованных, успешных, сильных, способных к саморазвитию людей.

Дерево – функционально грамотная личность

Вода – педагогические технологии

Яблочки – ключевые компетенции

Лейка – учитель

Учитель, для того, чтобы поливать, должен постоянно пополняться т.е. заниматься самообразованием.

Как без полива дерево зачахнет, так и без грамотной компетентной работы педагога нельзя добиться развития функциональной грамотности.

Сущность функциональной грамотности состоит в способности личности самостоятельно осуществлять деятельность учения, а также применять все постоянно приобретаемые в жизни знания, умения и

навыки для решения широкого диапазона жизненных задач в различных сферах жизни.

По итогам работы я выдвигаю следующие методические рекомендации по развитию функциональной грамотности:

-На основе системы профессиональных компетенций учителя овладевать приемами моделирования и проектирования своей профессиональной деятельности

-Сформировать способность проектирования уроков различной целевой направленности в системе инновационных технологий

-Раскрытие творческого потенциала личности на основе индивидуализированного подхода в учебном процессе, развитие духовной и нравственной культуры личности, формирование активной гражданской позиции

-Определение соответствия уровня функциональной грамотности школьников начальных классов, овладение системой ключевых компетенций

-Развитие функциональной грамотности учеников в области информационной технологии.

Список использованной литературы:

1. Государственный общеобразовательный стандарт образования. – Астана, 23.08.2012год № 1080
2. Послание Президента РК – Лидера нации Нурсултана Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан – 2050»: новый политический курс состоявшегося государства».
3. Талипов У. К. Сейтхалилов Э. А. Ключевые компетенции – новая оценка результатов образования// 12 – летнее образование № 12 – 2008.

Tleuzhanova K.T., Mayerbekova A. E.

Academician E.A. Buketov Karaganda State University, Kazakhstan

ROLE-PLAY AS AN EFFECTIVE FOREIGN LANGUAGE TEACHING TOOL

Due to the dynamic changes in political and economic life of society in the 21st century we come to the need of studying English as a means of cross-cultural communication. The creating of the near-real-communication conditions at the lesson of English will be possible with the help of role-play. Thereby the role-play gives ample opportunities for activation of educational process and can become an effective tool for teaching a foreign language.

The training opportunities of games are well-known long ago. Many outstanding teachers fairly paid attention to efficiency of using games in the course of training. Now the problem of using a conversational game in teaching a foreign language is widely covered in domestic and foreign methodical literature.

Game is "especially organized activity demanding tension of emotional and intellectual strength" [1]. The nature of game, its high educational potential is determined by the age and psychological particularities of children's development. From the earliest age game is one of the major activities of a child. Through the game children get acquainted with the world surrounding them, gain new skills and knowledge. They, like little spectators in a big theatre, watch the fascinating performance called "Life" with wide-open eyes and absorb everything that occurs around them. And then in game with peers their genius to «acting» gets revealed. In game a child learns to communicate, he grows and develops. Games help children become creative persons, teach them to treat any deal informally. Games bring children joy of communication, enthusiasm, possibility to manifest the abilities and talents. Creativity is inherent in pupils by nature. They like to compose, invent, fancy, pretend, and perform. Children's creativity withers quickly if no interest in it is shown from people around. Cooperative creative games pull pupil and teacher together. This reveals one of the main principles of effective education. While playing pupils all the time seek to go forward, to better results.

American psychologist George Herbert Meade in his book "Mind, Self, and Society" saw in game the generalized model of formation of what the psychologists call "self-sufficiency" of a person, "collection" of the "self" [2]. Game is a sphere of self-expression, self-determination, self-examination, self-realization of a person.

Game always assumes decision-making — what to do, what to say, how to win. The desire to solve these issues accelerates cogitative activity of players. If a child thinks in a foreign language, a game in this case gives rich training opportunities. Of course, children do not seriously think of these opportunities. For them game is first of all a fascinating activity in which all are equal. As T. G. Lyubimova precisely marks out in her work "We develop creative activity", game "is level even to weak pupils" [3].

Game stimulates learning motivation, attracts of school students' interest and desire to perform a task well. Role-play becomes an effective tool for teaching a foreign language, as it considerably defines the choice of language means, promotes development of speech skills and abilities, and allows modeling the communication of pupils in various speech situations. Role-play represents the exercise for mastering skills and abilities of dialogical speech in the conditions of interpersonal communication. Game helps to rally children's group, timid and shy pupils are involved in vigorous activity, which promotes the assertion of everyone in group. Role-play cultivates the conscious discipline, diligence, mutual aid, readiness to join different types of activity, self-sufficiency, ability to argue the point of view, to show an initiative, to find the optimal solution in certain conditions. However, conducting a game demands observance of some requirements. Role-play needs to be well-prepared and accurately organized. It is important to convince pupils of the need to play this or that role well. Only in this case their speech will be natural and persuasive. It is very important to get a game accepted by all pupils of group.

The same games can be carried out differently, take different forms, but improvisation is a cornerstone of all of them. Of course, it is necessary to consider that each age period is characterized by its type of leading activity. So at the initial stage various role-plays with the use of children's favourite literary and fairy tale characters may be held. For example, when teaching questions children willingly play curious Buratino, judicious Sherlock Holmes. The dialogue-inquiry preconditioned by Buratino's character allows making teaching of various interrogative patterns in a fascinating form [4]. With complication of a training material games also become

complicated. At an average and senior levels a game can be a means of reconstructing subject and social content of future professional activity of expert. As an example can serve the game "Meeting of a Big Eight" during which pupils do not only practice necessary lexical and grammatical means, but also study business etiquette at the same time. After introduction and practicing the words on the topic "Appearance" in the 7th grade, it is possible to organize role-play "The friend is lost". Pupils receive a task: "Imagine that you are in Great Britain, on a tour travel. Your friend is lost. The police officer approaches you and offers help, asks to describe the appearance of the lost friend" [5].

One more plus of role-plays is that they help to develop pupils' feeling for language, stimulate their desire to develop the skills and abilities, allow feeling the language as something alive and in each situation something new and important. Role-plays do not only attract great interest of pupils at different levels, they also see in them big practical benefit, as role-plays give the chance of mastering oral forms of foreign-language communication in various situations taking into account socio-cultural context, clearly demonstrate ways and possibilities of practical use of the knowledge gained.

However there are also minuses in carrying out role-plays: so, successful organization of role-play demands big preparatory work in which it is desirable to bring elements of role-play and modeling, which is definitely time-consuming. Also teacher can face the pupils' unwillingness to participate in a game which is also one of the negative features of role-play. For creation of favorable atmosphere at a lesson teacher needs to learn to come into contact with all pupils. The benevolent, creative atmosphere causes school students to feel content and pleasure. The more free a pupil feels in role-play, the more initiative he will be in communication.

Role-plays help to make process of teaching a foreign language interesting and informative. The feeling of equality, the atmosphere of dedication give children the chance to overcome shyness, restraint, to overcome a linguistic barrier, fatigue.

Thus, the role-plays reflecting pupils' psychology and their natural need for self-expression are one of effective tools of teaching English and foreign-language communication, and also can serve as a means of bridging the language gap.

Literature:

1. Kashina E.G. Role-playing and linguistic games. — Samara: Publishing house of SAMGPU, 1992. — Page 5.
2. Meade J. G. Favourites. — M.: RAS INION, 2009. — Page 47.
3. Lyubimova T. G. We develop creative activity. — Cheboksary: Clio, 1996. — Page 15.
4. Kolesnikova O. A. Role-playing games in training in foreign languages. //IYaSh M., 1998. - No. 4.
5. <http://festival.1september.ru/articles/211062/>

Akzhanova A.T., Mayerbekova A.E.

Academician E.A. Buketov Karaganda State University, Kazakhstan

TO THE QUESTION OF LANGUAGE POLICY OF MODERN KAZAKHSTAN

The most complex phenomenon in any social development - it is a language problem. Therefore, social and national importance of linguistic structure was one of the priorities of the government's interests. Language is not only a communication tool, it promotes unity and cohesion of nations, is a means of training and support that links human relations. In Kazakhstan not the first year that celebrates the Day of languages, which is an evident sign of friendship, kinship and unity of all citizens of the country. After all, friendship among peoples, mutual understanding and cooperation are the backbone of the construction of a new Kazakhstan. New socio-political realities of Kazakhstan as a sovereign state requires a language policy that meets the needs of the country's multi-ethnic population and takes into account the peculiarities of the language, demographic and political situation.

The basis of the research constitute the basic provisions of the Concept of language policy of the Republic of Kazakhstan. The main method of research we chose the method of linguistic analysis of code-switching (on the basis of comparative analysis).

Kazakhstan is the multinational country with the cultural and historical heritage. In the unitary state along with problems of economic and political transformations, one of serious problems, the problem of management of multinational society is. The solution of the problems connected with development and studying of language has to be under construction on a voluntary basis. The main lesson from history of formation of language policy in Kazakhstan – the only mechanism capable to induce people to learn and know language is an economic feasibility and need.

Gradually there is a need to know not only native language but also the language of international communication is English. Forced mastery of foreign languages is one of the first demands of a globalizing modern world. Learning a foreign language is included in the compulsory educational curriculum of schools and universities of Kazakhstan. Without knowledge of the other language modern society can not do. There are cases of getting education in a foreign language, when for example the representatives of the

Kazakh nationality are enrolled in the group with Russian language of instruction. In general, such processes certain influence on the language situation in the country and the world. The spread of bilingualism served as an open form of the communicative space.

Our Republic is multinational. In Kazakhstan people of different nationalities live side by side in peace and harmony has a keen interest in the language and culture of the people of our state. Each of us can live in the neighborhood with representatives of other nationalities, among them to have close friends and relatives. Often there are cases when the representatives of two different nationalities visit each other's homes.

The preservation of the best educational traditions of Kazakhstan is one of the main objectives of our education. Development of a linguistic consciousness of the graduates involves a mastery of a foreign language at a high level. The most important direction of culture of interethnic communication of peoples of our Republic is bilingualism. It is through the second language the person is given the privilege of a deeper understanding of the history and culture of other people.

Ambassador of Kazakhstan to Georgia E. Ertysbayev in his interview emphasized the role of bilingualism in the development of Kazakhstan one of the leaders of the CIS in the socio-economic, market and political modernization. In our country it is a widespread practice of alternate use of two languages, which is quite successful communication.

Bilingualism and multilingualism is the existence and functioning within a society of two or more languages. Bilingualism is a harmonious combination of functions of the national language and language of international and interethnic communication. As Zh. Nauryzbai writes in his work "Ethno-cultural education" "bilingualism is an objective necessity in a multilingual society, caused by the needs of the individual in knowledge of native and state language (for the Kazakhs officially used in government and management of the Russian language)" [1, 173]. Khasanov B. H. said: "For the personality his bilingualism is a means of expression of thoughts, understanding reality and the means of communication in a multilingual society: the main components (the native language) is a characteristic component of national, the other component (second language) - a way of understanding personalities, representing multi-lingual nationality and the assimilation of cultural values of other peoples. The role of bilingualism in the formation of a harmonically developed personality, for which it is an important means of comprehensive development and expression in a multicultural society" [2, 173]. Bilingualism (multilingualism) is a phenomenon socially legitimate and necessary in a multinational state [3, 75].

More than 70% of the world's population possess different degrees of two or more languages. This kind of pattern is typical for regions where live representatives of different nationalities. For our country, where Kazakh is the state language, but Russian official, are also characterized by the phenomenon of multilingualism. On indicators of statistical data of Kazakhstan is ahead of many CIS countries in the number of bilinguals residing in the territory of the state. Despite this fact, there are no cases of voltage on the ground of national hostility in our Republic [4, 3].

It is possible to note the following types of bilingualism: subordinative – perception of the second language occurs through a prism of the native language, the ratio of a native and foreign language is observed; coordinative – the level of two languages which speaking knows is "autonomous". At the mixed type of bilingualism, the unity of the analysis and synthesis of the speech is observed.

The bilingualism has productive character and speaking actively uses the second language. But quite often the bilingualism can be and receptive. To it a bilingual the understanding of a foreign language, but not reproduction of texts in this language is characteristic.

In the conditions of modern language policy of Kazakhstan the question of native (Kazakh) language is rather urgent. This widely discussed problem of the present is not casual. Today the huge attention is paid to increase in interest in national languages and cultures, increase in social function of Kazakh in various spheres of communication.

The language centers, Houses of Friendship use particular interest at the people of Kazakhstan. In a present language situation of our republic it is possible to observe growth of percent of the Kazakh-speaking population. Studying of Kazakh is observed in public institutions, at the enterprises, and also in other organizations of our state.

Despite these conditions, preservation of Russian and its information value continues. Forecasts of linguists speak about even long preservation of balance Kazakh and Russian in our state. It is necessary to recognize it normal already because Russian, literature and culture became an integral part of spiritual life of all Kazakhstan society [4, 3]. In Kazakhstan for years of independence "collective" of native speakers of Russian – a social substratum changed. Since 1979 the Russian-speaking population, however Russian-speaking in the Republic still vast majority decreased by 10% [5, 6].

The president of our republic a basis of unity of our state called the balanced language policy: "It is extremely important that for last years in our society there was an understanding of a role of Kazakh and culture as base on which all building of our statehood is under construction. At the same time, we will also conduct policy of support

of Russian as important condition of integration of our country into the global world from now on and to relate validly to language of other people living in the republic". [6]

The language sphere of Kazakhstan means use of three languages: Kazakh as state, Russian as official, English – one of the leading languages in the sphere of the international business communication of the 21st century. Now it is about the beginning of a trilingualism stage.

Today the model of the multilingual personality did not become a reference point for all society of our state yet. Unfortunately, often met fact is weak possession of one of languages which limits possibilities of process of communication in this language. The language policy of modern Kazakhstan means the accurate plan of measures on formation of the multilingual personality owning the language level, sufficient for communication.

Thus, the new basic model of development of the language personality in the conditions of the polylingual educational environment of Kazakhstan in the short term needs to be built on the basis of three languages: Kazakh, Russian, English to create and introduce new integrative disciplines which specifics consist in studying of language material in communication of language and culture. Summing up the results, one may say, that two-and the multilingualism is represented many researchers as increase in opportunities of the individual, increase in intellectual level of the personality. And thus this problem remains very urgent today and is a subject of keen interest of researchers.

Literature:

1. Zakiryanov K. In the conditions of an active bilingualism / K. Zakiryanov//National education. – 1998 - No. 5 – p. 74-75.
2. Isaev M. K. Bilingual education: time call / M. K. Isaev//Russian and literature at the Kazakh school. – 2004 - No. 3 – p. 3-6.
3. Kashkimbayev Z. bilingualism as means of formation of culture of international communication of moral education of school students / Z. Kashkimbayev//Search. Humanity. – 2000 – No. 4-5 – p. 171-175.
4. Nazarbayev N. A. A performance at the 1st session of Assembly of the people of Kazakhstan. Kazakhstan truth. On March 26, 1995, p. 1-2.
5. About standards of Russian in modern Kazakhstan//Russian and literature at the Kazakh school. – 2004 - No. 3 – p. 6-12.
- 6.//Social researches. – 2002 - No. 8 (220) – p. 49-56
7. Chasanoff B. H. Languages of the people of Kazakhstan and their interaction / B. H. Chasanoff. – Alma-Ata, – 1976, p. 216.

Дроздович Н.Ю.

Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", Україна

РОЛЬ ДІЛОВИХ ІГОР В ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

Існує сильна потреба в кваліфікованих інженерах, які мають хорошу освіту в своїй галузі та які можуть вільно володіти англійською мовою. Майбутні інженери повинні вміти висвітлювати широке коло фахових та суміжних тем, висловлювати власну точку зору. Щоб цього досягнути сучасні викладачі шукають різних засобів у викладанні англійської мови професійного спрямування.

Студенти повинні опанувати лексику, яка відповідає їх спеціальності та навчитися спілкуванню в англійськомовному середовищі. Студенти, майбутні інженери, повинні висловлювати свої думки, свої пропозиції, повинні правильно ставити запитання, давати правильні відповіді та вільно спілкуватися на професійні теми.

Одним із видів навчання іноземній мові на старших курсах є ділові рольові ігри. В цих іграх студенти не тільки проявляють знання термінів з фаху, а також вміння в соціальному спілкуванні. Ми повинні запропоновувати нашим студентам концепції та ідеї. Використання рольової гри як навчальної стратегії було частиною методології навчання протягом багатьох років. Кваліфіковані викладачі, як правило, використовували сценарії, які часто пов'язані з вивченням термінології в конкретній інженерній та суміжній галузях. Рольові ігри також можуть бути використані, щоб допомогти студентам зрозуміти розвиток конкретної інженерної галузі.

Наш досвід показав, що багато студентів не мають уявлення про те, як проінформувати про різноманітні досягнення в їх галузі. Ці ігри повинні мотивувати студентів розглядати вибір їх професії в майбутньому, як кар'єрний

варіант. Розуміння обов'язків та ролей інженерів не обмежується суто інженерною справою, а вимагає широкого світогляду для спілкування з інженерним і діловим загалом.

Гра захоплюючий вид спілкування, яке істотно поживляє хід заняття, та її проведення іноземною мовою стане під силу навіть професійно слабким студентам, а відтак сприятиме їх професійному зростанню. Бажання справитися з завданням благотворно позначається на результатах навчання, особливо при засвоєнні та закріпленні лексики як загального так і фахового напрямку.

За участю автора були створені ділові рольові ігри, які використовуються на заняттях англійської мови в Київському політехнічному інституті імені Ігоря Сікорського на факультеті авіаційних та космічних систем для закріплення фахової лексики в галузі авіа та ракетобудування.

Наприклад, для студентів десятого семестру навчання була розроблена ділова гра “Propulsion systems in aircraft”.

Speaking: Aims. Communicating and responding to problems. Starting and finishing a conversation, and finding out more about the subject.

Writing: Aims. Writing a performance appraisal. Making notes. **Level** Upper intermediate/Advanced (Students with higher level of knowledge get the roles of mentors. Their task is to check answers of the group mates-mentees give information, correct mistakes).

The teacher outlines the task and the students discuss the questions with the partner.

1. What is main the unit of the aircraft and its function?
2. What does the aircraft power plant include?
3. What are the functions of power plants?

Here are the possible answers:

1. The main unit of any aircraft is its power plant notably an aircraft engine. Engine designed to obtain the thrust force needed to create a lift by the aircraft wing.
2. The aircraft power plant includes the following units: engine, propulsion, input and output devices, providing the operation of engine's systems.
3. Main function: Create thrust (to obtain the required flight and technical characteristics of the aircraft)

Primary function: To develop power (sufficient to ensure the movement of aircraft).

Досвід застосування ролевих ігор з усією переконливістю показує, що ефективне вивчення іноземної мови на сучасному етапі стає неможливим без використання активних методів навчання, які надають студентам можливість самим активно брати участь в навчальному процесі. Навчання студентів іноземній мові з використанням особово-орієнтованих технологій дозволяє визначити умови їх впливу на процеси професійно-особового становлення майбутніх фахівців.

Література

1. Mackay, R. English for Specific Purposes: A case study approach. / R Mackay, A. Mountford — London: Longman, 1978 — 211 p
2. Дроздович Н. Ю. Ділова гра “Propulsion systems in aircraft”

Режим

доступу:

<https://drive.google.com/drive/u/1/folders/0B5saVdCsJn3hdlBJOUVfNi1TZGc>

Темиргалиева М.Х.

Доцент кафедры физвоспитания ЗКГУ им. М. Утемисова

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ПОДВИЖНЫХ ИГР В ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ В УСЛОВИЯХ МОДЕРНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

В условиях модернизации система образования все более раскрывает свой национальный характер, национальное своеобразие, сливаясь в трехмерном пространстве - общенациональной, казахской и мировой культуры. «Этот диалог культур» в образовании - действенный фактор и национального развития, и гармонизации межнациональных отношений.

На уровне национально-региональной системы образования в качестве приоритетного направления ее развития выступает осознание необходимости перехода от «человека образованного» к «человеку культуры», соединяющему в своем мышлении и деятельности различные, несводимые друг с другом культуры, формы деятельности.

В социокультурном развитии любого народа игра являлась и является важным фактором воспитания в процессе первоначальной подготовки людей к жизни. Игра, являясь мощным средством воспитания, существовала задолго до возникновения научной педагогики. Понятие народной игры неразрывно связано с народной педагогикой, которую можно назвать отражением коллективного разума, накопленного народом опыта жизни.

Национальная игра является средством познания сущности человеческих отношений, построенных на гуманном отношении к слабому, немощному человеку, уважительного отношения к людям старшего, почтенного возраста, отношениях равноправия в коллективе сверстников. Опыт подобного взаимодействия переносится человеком в другие виды деятельности, сопряженные с познанием и воспроизведением сущности человеческих отношений, постижением индивидуальных характеристик каждого человека.

Посредством национальной игры формируются социально значимые качества и представления, нравственные поступки и культура поведения. В

процессе индивидуальных и современных игр, требующих согласованности во взаимодействиях с партнерами, обучающийся приучается быть организованным, дисциплинированным, следовать социально-нравственным нормам, формирует понимание. Характерными особенностями национальных игр является соревнования, сотрудничество и коллективность в действиях, комплексное воздействие на организм, непрерывность изменения обстановки, самостоятельность действий участников, высокая эмоциональность. В играх заложен элемент нового, неопознанного. Нередко одна и та же игра, даже периодически повторяемая, не похожа на предыдущие ее варианты, действия ее участников не идентичны. Она часто проходит по-новому и таит в себе много неожиданностей. Вот почему уже одно представление об игре, как правило, вызывает у игроков положительные эмоции.

Опыт работы в вузе показывает, как велико образовательное и воспитательное значение национальных подвижных игр. С их помощью развиваются различные физические качества и прежде всего быстрота и ловкость. Одновременно совершенствуются двигательные навыки. Сложны и разнообразны движения в игровой деятельности. В них, как правило, могут быть вовлечены все мышечные группы. Это способствует гармоничному развитию опорно-двигательного аппарата. Условия игрового соревнования требуют довольно большого физического напряжения. Особенность народной игры как воспитательного средства заключается и в том, что она входит в качестве ведущего компонента в народные традиции: семейные, трудовые, празднично-игровые.

Интересно и увлекательно проходят досуг и развлечения в ЗКГУ им. Утемисова. Например, на празднике «Наурыз», который проводится ежегодно, студенты активно участвуют в таких играх как «Қазақ күресі», «Тоғыз-кұмалақ», «Ақсүйек», «Арқан тарту», «Аударыспак», «Қармақ», «Үйрек ату», «Көмбеден доп шығару», «Аң аулау», «Таяқ жүгірту», «Садақ ату», «Қақпа тас», «Қарагие». На занятиях физической культуры студенты с удовольствием играют в народные игры: «Қыз қуу», «Көкпар», «Алтыбақан», «Ақ терек-Көк терек», «Ұшты-ұшты». Спортивные мероприятия, которые проводятся в течение учебного года, обязательно включают в себя национальные игры. Это позволяет ненавязчиво, целенаправленно вводить студентов в мир народной культуры, этики, человеческих отношений. Ведь национальная игра активизирует процесс

познания окружающего мира и себя, поддерживает творчество. Она выступает как мера, как способ творческой самореализации личности в разнообразных видах игровой деятельности, а также общения, направленных на освоение, создание и передачу этно-национальных ценностей и технологий к их адаптации.

Игровой фольклор богат и разнообразен. Неоценим он и по своему двигательному содержанию. Ходьба, бег, прыжки, метание, бросание и ловля, другие виды движений - все это можно найти в народных играх. В играх студент осваивает алгоритмы поведения: соблюдение правил игры; подчинение решению большинства играющих или членов команды; подчинению капитану команды; выполнение ролевых обязанностей; соблюдения требований времени и места игры; участие в игре от начала и до ее завершения и др.

В работе со студентами на занятиях и в свободной деятельности широко используется неповторимый игровой фольклор, так как радость движения в них сочетается с духовным обогащением. Ведь испокон веков в играх отражается образ жизни людей, их быт, труд, национальные устои, представление народа о честности, смелости, мужестве, т. е. национальная игра содержит в себе информацию о традициях многих поколений. Участие студентов в народных играх позволяет им через игровое общение усвоить культуру народа.

В процессе игры студент получает возможности для реализации своей индивидуальности, признания своей неповторимости в коллективе, одобрения педагогом выбранных способов реализации игровой роли. Практика доказывает, что многие качества личности студента помогают развить именно использование национально-регионального потенциала игр.

Литература:

1. Григорьев, В. М. народная педагогика и игры в воспитании и развитии личности. На пути к теории народной педагогики. Вып-1. Музыка, 1995.
2. Репринцева Е.А. Педагогика игры. Теория. История. Практика. Курск, 2005.
3. Брыжинский В.С. «серебряные цепочки». Саранск, 2009.

Bukessova R.M., Bissaliev N.S.

West Kazakhstan Agrarian-Technical University, Uralsk, Kazakhstan

FORMATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS' ECOLOGICAL THINKING AT THE ENGLISH CLASSES

This article is devoted to students' ecological awareness development. It contributes to the ideas about substantive and practical aspects of pedagogical work aimed at harmonious personal development. The authors have come to the conclusion that at English classes teachers are able to provide the students with the basic information that would allow them to choose the most effective ways of further ecological awareness development as inseparable part of students' professional awareness. It is necessary to bring to a focus that nature restoring is connected with inclusion of new factors on restoration in the system of modern education and moral legal education. That is why the use of laws of the nature, creation and the development of new technologies and further creation of unique ecologically pure technologies for steady development in view of safety and protection of an environment is required.

The process of finding effective ways of ecological preparation of students is studying now in many universities including ours. A new curricula, special courses and seminars, workshops are composed for this purpose. Method of environmental project can be used in traditional teaching method and serve as an effective innovative teaching methods as well.

The method is based on the development of cognitive skills and critical thinking of students to design their own skills and their knowledge to navigate the information space.

The process of implementing environmental education of students by means of a foreign language has a number of shortcomings of psycho-pedagogical nature: relatively low level of participation of students in eco-regional studies and conservation activities; insufficient use of university professors of educational potential of discipline "Foreign Language" in the organization of environmental education of students.

In the theoretical study of the problem of research, we identified the following set of active methods and techniques of environmental education of students in the

process of learning English: conducting communication activities of problem-creative nature (decision problem assignments, discussions, compiling stories, role-playing and simulation games ecological orientation); organization of pedagogical communication in English classes; method implementation of projects in the educational process with the use of authentic materials on environmental issues (posters, stories and poetry competition about nature, discussion of videos involving environmental issues). In this case it is necessary to mention events of our University such as the "Ecological problems of the West Kazakhstan region", "The environmental situation in Kazakhstan", "Day of ecological knowledge" - a quiz, "The fate of Semipalatinsk polygon - is the fate of humanity», «New in the Animal planet», «Ecology of XXI Century", "Aral Sea" and many others. All these activities have allowed to prove virtually the importance of environmental education at the present stage of development of the university as well as the need of using educational technologies [2,p.105].

The mission of higher education now is not only to give specialized knowledge to students in particular area, but also to change their mind and grow up environmentally conscious citizens able to live and work in modern society that is becoming more ecologically oriented.

Education should be aimed at the future and for the development of vital environmental competencies of students, formation of ecological culture, new ways of thinking and environmental activities. Environmental competence recognized by the Council of Europe should be inherent by Kazakhstani students as well:

social (the ability to participate in decisions relating to the protection of the environment, to take on environmental responsibility, the ability to regulate conflicts between the pressing social needs and environmental viability);

philosophies (awareness of the importance of preserving the environment, the perception of the philosophical and cultural foundations of ecological outlook, the ability to live in peace with nature);

information (the ability to use different sources of information and process them);

communication (the ability to learn new environmental knowledge throughout life and the ability to convey them to others in the form accessible to them).

The global environmental crisis has led to the fact that environmental issues have become the focus of public research organizations and the media.

Environmental education is a tool to solve environmental problems. Since the adoption of "On Environmental Protection Bill" and "Education Bill" the preconditions for the formation of the legal basis of the universal continuous environmental education of the population are created.

An important challenge for teachers is to create all the graduates as environmental awareness ones. We should educate students with high level environmental education who could solve environmental problems in future. Ecologization of the content of traditional academic subjects highlighting the structure environmental topics, introduction of special subjects focused on the study of ecosystems and the environment will achieve most of the educational outcome in environmental education.

Teachers and educators of all disciplines at this stage has not been removed responsibility for the upbringing and formation of a responsible attitude towards nature, rational use of resources, careful and humane attitude towards all living things. This applies equally both as for the teacher of Geography and Physics and Foreign language teacher as well. Thus, the magnitude of environmental disasters that threaten to escalate into a catastrophe for the whole mankind, brings to the fore the problem of formation of ecological education of the person providing the harmonization of relations between human society and the biosphere[3,p.57].

Ecological education can be viewed in two ways:

1) wide - as a certain level, its inherent way of organizing social life and a distinct style of interaction with the environment (ecological education of society);

2) narrow - as the relation of man to nature and the social environment, to themselves and others, expressed in words, deeds, actions, attitudes, activities and due to the peculiarities of the individual's consciousness (individual ecological education).

The model and an example of creating an effective system of environmental education is the experience V.A. Sukhomlinsky who considered it necessary to introduce a child to the world of nature so that every day he opened it to discover something new to grow the researcher to his every move was journey to the origins of the wonders of nature ennobled tempered heart and will.

Environmental education as a pedagogical system took shape in the last third of the XX century. There was clarification of elements of the system through the development of a series of conceptual ("environmental education", "ecological culture", "environmental education").

Ecological education of university students is equally a priority for every age level, but each age period greening personality characterized by a certain specificity. The features of environmental education are the following: the prevalence of problems in the formation of emotional sensitivity in relation to the phenomena of the natural world; close link environmental education with elements of artistic and contemplative exploration of the natural world; the use of active methods and techniques in encouraging high school students to the environmental values; registration of the interdisciplinary nature of environmental education in our country and abroad.

During all ecological cycle activities at our university we came to the conclusion that the environmental education of students by means of a foreign language will be more effective in creating the appropriate pedagogical conditions such as:

- Registration of students' specialty in the organization of environmental education by means of a foreign language;
- Didactically reasonable selection of educational material aimed at the formation of the ecological education of students;
- Creative approach to the foreign teaching documentaries and original techniques in addition to traditional textbooks in foreign language;
- Use of technology and intellectual formation of communicative activities aimed at the establishment of environmental education of students;
- Integration of practical and extracurricular activities of students in the process of learning a foreign language.

In our opinion the most relevant, more complete solution of this problem is the development of teacher and student joint activity in environmental education using the potential of foreign literature and television concerning environmental education, the development of software and methodological support of this process on the basis of multi-level comprehensive program aimed at environmental education students in the process of learning foreign language.

Literature:

1. Deryabo S.D., Levin V.A. Environmental education and psychology. Rostov - on - Don: Publishing "Felix", 1996.
2. Egorenkov L.I. Fundamentals of the initial environmental education: (Tutorial). M .: Prometheus, 1996. - 177
3. Zenya L.Y. On the development of the integrated course for in-depth study of foreign languages // Foreign languages at school. 1991. №3.pp.55-58
4. Zakhlebny A.N. Environmental competence as a result of the planned new environmental education / A.N. Zakhlebny, E.N. Dzyatkovskaya // Standards and monitoring in education. -2008.-№7

PSYCHOLOGIE A SOCIOLOGIE

Psycho-výchovné problémy vývoje člověka v moderních podmínkách

Серикбаева Г.Б. ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙДА ЖАСТАРДЫҢ РУХАНИ ДАМУЫ

Серикбаева Г.Б.*Балабақша «Шұғыла», әдіскер-тәрбиеші**Қызылорда облысы, Казалы қаласы***КАЗІРГІ ЖАҒДАЙДА ЖАСТАРДЫҢ РУХАНИ ДАМУЫ**

Осы заманғы ізгілендіру педагогикасы үшін тұлға мен оның қадіріне құрмет, тұлға еркіндігі мен даму құқығын қорғау, білім мен тәрбиедегі демократиялық қағидаларды берік ұстану т.б. аса маңызды жалпы адамзаттық құндылықтар қатарында саналады. Адам құқы мен еркі – адамзаттың жалпы мүдделерін танытады, түрлі ұлттардың, діндер мен дәуірлердің рухани мұраттарын жақындатады.

Ізгілендіру қазіргі мәдениеттің объективті құбылысы бола отырып, жеке тұлғаны өз халқының рухани қазынасы, ұлттық мәдениеті, игі дәстүрлері негізінде рухани-адамгершілік тұрғыдан қалыптастыруды көздейді.

Қазақтың рухани мәдениеті қола дәуірінен қалыптасып, бірнеше тарихи кезеңдерден өтіп біздің халқымызға жетті. Көне түркілерден келе жатқан көшпенді ата-бабамыздың негізгі рухани мәдениетінде дін арқылы бірлесу, топтасып қалың қол жинап елдің бірлігін сақтап отырған. Шапқыншылық кезеңдерде тек қана білектің күшімен емес, жүректің, діннің, өткір сөздің, ақыл-ойдың ұшқырлығымен халықты біріктірген. Содан «білекті бірді жығар» - деген нақыл сөзбен өсиет қалдырған. Қазақстан халқының үш ғасыр бойы рухани мәдениеті сонау сақ, ғұн дәуірі одан кейін жалпы түркі, қазақ хандығы, Ресей мәдениеті, Кеңес үкіметі кезеңдерінің тарихи мәдени даму қалыптарынан өтті. Осы кезеңдерде әрбір даму кезеңі өз кезегінде рухани мәдениеттің дамуына жолдар салды.

Қазақ халқының бүгінге дейін жетіп отырған негізгі рухани мәдени құндылықтарына:

- 1) Атамекен, атакәсіп, атамұра;

2) Кісілік қасиеттеріне: дінге табыну, шаруашылық, өнеркәсіп өнеріндегі, ішкі дүниесіндегі қол жеткен табыстарын құндылық деп санаған.

3) Отбасын сақтау; ата-баба тарихы, шежірені білу, жеті атаны сақтау қазақтың отбасын сүттей ұйытуға, әрі қарай ата-бабасының салып кеткен ізімен жүретін рухта тәрбиелеу;

4) Айтқан сөзінде тұру, уәжде тұру, халықты жұмылдыратын өтімді сөз айту ұлт үшін маңызды құндылықтарға жатқан.

Рухани-адамгершілік тәрбиесінің негізгі құрауыштары «рух», «руханилық», «адамгершілік», «құндылық», «тәрбие» ұғымдарының өзара байланысына тоқтала кетпекпіз.

Кеңес тоталитаризмі тұсында «рух» категориясы дінмен байланысты ұғым ретінде қабылданып келгендіктен, соңғы жылдарға дейін үрке қарағандар да аз болған жоқ. Тек білім берудің гуманистік парадигмасына көшу үрдісінің ықпалының нәтижесінде оң көзқарастар қалыптасты [1].

Рухани мәдениет – адамның, өзіне және басқа адамдарға, дүниеге қатысын реттейтін дәстүрлер мен құндылықтардың жиынтығы.

Рухани тәрбие адамның ізгілік, имандылық ұстанымдарын тәрбиелейді, адамның ақыл-ойы мен іс-әрекеттерін жүрек арқылы ізгілік мұраттарға бағыттап, өмірдің күрделілігін түсінуге рухани көзқарас қалыптастырады. Әр адам өзін-өзі рухани жетілдіру үшін өзін-өзі тәрбиелеуге, өздігінен білім алуға, өздігінен оқуға ұмтылуы тиіс.

Руханилықтың ең негізгі өлшемдерінің бірі – адамның жақсылыққа қарай талпысыны. Жақсылық жасай білу - адамды адам еткен іс-әрекеттердің бірі, ол руханилықтың құрылымын қалыптастырушы өнердің бірі. Руханилықтың тағы бір келбеті – адамның өз бойындағы барлық жақсы қасиеттерін әлемге паш етуге дайындығы, яғни ақылын, дарынын, қабілетін, шеберлігін, ішкі нұрын, жүрек жылуын адамдарға, табиғатқа, Ғаламға беруге ұмтылысы .

Жалпы жоғарыдағы анықтамаларды талдай келе, біз рухани-адамгершілік тәрбие ұғымына тоқталуды жөн санадық. Рухани-адамгершілік тәрбие дегеніміз - қоғамға қажетті, адамның бойындағы жалпы ізгі қасиеттер жиынтығы деп түсінеміз.

Рухани-адамгершілік тәрбие сонау ежелгі кезден бері әлеуметтік ортада өз тапшылығымен келеді, осыған байланысты әр кезеңдегі ақын-жыраулар,

ойшылдар, ғалымдар еңбектерінде қарастырып, рухани-адамгершілік құндылықтарды, тәрбиені қалыптастыру жолдарын іздеген.

Антика заманында өмір сүрген Сократ (б.з.б. 469-399 жылдары) таным мен философияның негізгі мәселесі адам болу керектігіне мән бере отырып, адамға «алдымен өзінді біл, сол арқылы дүниені, әлемді білесің» деп уағыздады, яғни адам барлық заттардың мөлшері бола алатындығын дәлелдеді. Адамның бойындағы ізгілікке ие бола отырып, адами құндылықтарды – білімділік, даналық, парасаттылық, адамгершілік ізгі қасиеттерді жоғары бағалады. *Платон* үшін құндылық – «өмір сүру», Аристотель үшін құндылық – «адамның даналығы, яғни қандай да болмасын құнды нәрсені таба білуі» болды.

Адамның парасаттылық, имандылық, нәзіктік, ақылдылық, іскерлік, адамгершілік тәрбиесінің маңыздылығына аса құнды мұралар арнаған ғалымдар шығармаларының жас ұрпақ тәрбиесінде алатын орны ерекше.

Орта ғасырда педагогика ғылымының қалыптасуына өзіндік зор үлесін қосқан ұлы ойшыл, данышпан ғалым Әунасыр әл-Фараби еңбектерінде рухани құндылықтарға көңіл бөлгендігі белгілі. Атап көрсеткен ерекше ұғымы «қайырымдылық» феномені болды. «Қайырымдылық» екі түрлі болады: этикалық және зияткерлік. Зияткерлік – (жанның) ақыл- парасаттылық жағына жататын қайырымдылық – дейді ғұлама [2].

XI ғасырда өмір сүрген түркі данасы ойшыл-ақын *Жүсіп Баласағұнидің* «Құтты білік» атты еңбегінде бүкіл адамзатқа тән адами құндылықтарға сипаттама берілген. “Құтты білікте” ол, ең алдымен, даналық яғни қазіргі түсініктегі теориялық зерде туралы ой толғап, даналық табиғатын, оның ерекшелігін, туа біткен қабілеттер мен кейінгі білім жинақтаудағы адамның өз рөлі, таным процесінде ақиқатқа ұмтылу, т.б. мәселелерді қарастырады.

Қорыта келе айтарымыз, жастарға рухани тәрбие беруде жоо мұғалімі мен болашақ мұғалімді даярлау қажеттілігін дәлелдей түсті. Себебі, жоғары мектеп мұғалімінің кәсіби білімі көтеріліп отырған мәселеге байланысты жеткіліксіз болса, екінші жағынан студенттердің рухани дамуын жетілдіру жөнінде теориялық жағынан негізделген ғылыми-әдістемелік мазмұнның тапшылығымен және де студенттердің ұлттық дәстүрлерімізді түсуінің бүгінгі таңда өзекті болып отырғанымен түсіндіруге болады. Сондықтан жастардың рухани дамуын дәстүрлер арқылы жетілдіру мақсатында оқу-тәрбие процесінде дамыту және

студенттердің бойына адами құндылықтарды қалыптастыру әлі де өзекті мәселе екенін дәлелдейміз.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Айдналиева Н.А. Болашақ мұғалімдердің эинопеддагогикалық мәдениетін қалыптастырудың педагогикалық негіздері. дисс.,- Астана, 2010.
2. Махамедова Б.Я. Оқушыларды имандылық негізінде салауатты өмір салтын қалыптастыруға болашақ мұғалімдерді кәсіби даярлау. дисс. п.ғ.к. -Алматы, 2009.
3. Демеуов А.Қ. Педагогикалық оқу орындарындағы болашақ мұғалімдерді тұлғалық-кәсіби дамыту процесінде рухани және дене тәрбиесін интеграциялау. дисс.,п.ғ.к. Шымкент. 2010.
4. Айджанова З.Ж. Бастауыш мектеп оқушыларының рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру. дисс., Ақтау, 2009.
5. Елемесова А.С. Абай мұрасындағы рухани-имандылық тәрбие идеялары. Дисс. Қарағанды, 2000.
6. Кайбулдаева Г.А. Ұлттық балабақшалардағы рухани-адамгершілік тәрбие жүйесінің тарихи даму бағыттары (Қазақстанның Оңтүстік өңірінің 1960-1990 жж. материалдары негізінде). Дисс. Түркістан, 2008.

Ибрагимова С.Н.

КМҚК «Ақерке» бөбек жайы

Қарағанды облысының Жаңаарқа ауданының Атасу кенті, Қазақстан

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ АГРЕССИЯСЫ ЖӘНЕ ОНЫ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТҮЗЕТУ ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ КЕЙБІР ӘДІСТЕРІ

Бүгінгі таңдағы қоғамдағы ірі өзгерістер мен күрделене түскен экономикалық жағдайлар жас ұрпақ психологиясына айрықша әсер етіп қана қоймай, күн сайын күшейе түскен бұл қолайсыз факторлар білім беру ошақтарындағы оқу-тәрбие процестерін жақсартудың баламалы жолдарын іздестіруді талап етеді.

Болашақ қоғамның негізін – бүлдіршіндер құрады десек, соларға жан-жақты дұрыс тәрбие беріп, білікті азамат етіп өсіру бәрінен бұрын тәрбиешілердің еншісінде. Мұндай абыройлы мақсатты атқару үшін, әрине тәрбиешілердің өздері сауатты, білімді, ұлттық тәлім - тәрбие мен мінез – құлық мәселелеріне барынша қанық болуы керек.

Агрессия әрине, кенеттен пайда болмайды. Ол жеке адамдар арасындағы әр түрлі қарым-қатынастар, қорқытып-үркітуден пайда болады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың агрессивті мінез-құлқын тудыратын себептер айтарлықтай көп:

Қорқыныш. Ата-аналар балаларының бір нәрседен қорқатының білмеуі де мүмкін немесе білсе оның себебін жай нәрсе ретінде қабылдайды. Ересектер тарапынан елемеу күйзелістің тууына әкелуі мүмкін.

Тыйым салулар. Өктемшіл ата-аналардың балалары «басылып қалған» болады, үнемі «жоқ», «болмайды» және «керек» дегенді естумен. Балаға айғайлап кінәлайды.

Бала өзінің өзіндік тұлғалық аумағын немесе шекарасын қорғайды.

Ата-аналардың немесе басқа да отбасы мүшелерінің өзара арасындағы ұрыстар үрей, қорқыныш тудырып, оның салдары агрессивтіліктің пайда болуына әкеп соғады.

Бала шабуылды күтіп, текетірестен қаймығады.

Өзінің тәуелсіздігі мен дербестігін дәлілдегісі келеді.

Шектен тыс эмоционалдық қысым.

Бала өзін жақсы көрмейтінің немесе тіпті жек көретінің сезінеді.

Қоршаған ересектер мен балалардың әрекеттерін көшіру.

Егер батыл шаралар қолданылмаса, онда мектеп жасына дейінгі балалардың агрессиясы келешекте мінез- құлқының бір қырына айналып, ересек өмірінде адамға біршама келеңсіздіктердің әкелуіне соқтыруы мүмкін.

Балалар агрессиясы әртүрлі формада көрініс береді. Оның ең айрықша белгісі құрдастарымен қарым қатынасында. Агрессивті балалар басқа балалардың сезімдерін түсінуге қабілетсіз. Олар басқалардың сәтсіздіктеріне қуана қарап, көмектесуді білмейді.

Агрессивті мінез-құлықтың формалары: құрбы құрдастарын балағаттау; шиеленістерді тудыру және төбелесу; ренжіген баланың жылағанына күлу; дене жетіспеушілігін мазақ қылу; әлсіздеуді кемсіту; дұшпандық пен қатігездікке бейімділік.

Мектеп жасына дейінгі балалардың агрессивті мінез-құлқын түзету жұмыстары сан алуан. Ол балаға деген сүйіспеншілікті, асқан шыдамдылықты, білім мен сый құрметті талап етеді.

Мектеп жасына дейінгі балалардың агрессиясын психологиялық түзетуге арналған жұмыстардың кейбір әдістеріне мыналар жатады:

Барлық болмайды деген тыйым сөзді түсіндіру және баланың оны түсінгеніне көз жеткізу;

Бақылаудың вербалды емес әдістерін жиі қолдану (бет әлпетпен, қатал көзқараспен, дауыс ырғағымен);

Жалғыздықта отырғызу. Бұл кезде қатал ереже жалғыздықтың уақыты жасына сәйкес болуы керек (бес жас бес минут).

Өзі бүлдіргенді өзі түзету;

Талаптарды жасына қарай қою керек;

Әрдайым іс-әрекетінің себебін білуге тырысу керек;

Баланы қандай жағдайда болсын жақсы көру (айқайлап тұрса да, қатыгез болса да)

Қалжынды жиі қолдану.

Психолог – ғалымдар агрессияны бірнеше түрге бөледі. Э.Фром екі түрі бар дейді: «зиянды», «зиянсыз». Зиянсыз агрессия: қауіп төнген кезде ғана пайда болып (қорғану мақсатында) артынан басылады. Зиянды агрессия: қатыгездік пен қауіпке толы болады. Ал, З.Фрейд пен К.Лоренц адам баласы агрессияны бағындыра алмайды, сондықтан оны керек бағытқа бұру керек деген. Агрессия ми бөліктерінің әр түрлі ауруға шалдығуы немесе әлеуметтік жағдайларға байланысты пайда болуы мүмкін.

Бүгінгі кино, бейнефильмдердегі қатыгездік, күш көрсету көріністері көрермендердің агрессивті деңгейін арттыруға себеп болатындығын қазір ғылыми ізденістер дәлелдейді. Егер қандай да бір агрессивті қылық көрсеткені үшін ата-ана баланы қатаң жазаласа, ол өз ыза-ашуын, ата-ана алдында көрсетпей ішіне сақтауға үйренеді, бірақ бұл оның басқа жағдайларда агрессивті қылық көрсетпейтініне кепіл бола алмайды. Балалар көп жағдайда барлық назарды өзіне аудару үшін де агрессивті қылық көрсетеді.

Ата-ананың көнгіштігі, шешім қабылдаудағы сенімсіздігі, мінез жұмсақтығы баланың бойында «айтқанымды істетемін» деген агрессивті әрекет туғызады. Сондықтан агрессивті балалардың мінез-құлқын тәртіпке келтіруде мына бағыттарда жұмыс істеу қажет:

1. Ашу-ызаны қолдануға болатын жағдайларға үйрету;
2. Балаларды әр түрлі жағдайларда өзін-өзі ұстай алуға, өзін-өзі басқару әдістеріне үйрету;
3. Шиеленіскен жағдайларда сөйлесу дағдыларын қалыптастыру;
4. Адамдарға сену, жаны ашу сияқты қасиеттерді қалыптастыру.

Дарынды психолог әрі педагог Жүсіпбек Аймауытовтың «Дәрігер адамның денесін сауықтыратын болса, мұғалім адамның ақылын, жанын сауықтырады» деген қанатты қағидасын әрқашан жадымызда ұстауды ұмытпағанымыз абзал.

Klinická psychologie

Тебенова К.С. , Алишева С.К., Тукбаева А.Н. Physical training of children with various degree of a hearing disorder

д.м.н., профессор Тебенова К.С. , Алишева С.К., Тукбаева А.Н.
Карагандинский государственный университет им. академика Е.А. Букетова

PHYSICAL TRAINING OF CHILDREN WITH VARIOUS DEGREE OF A HEARING DISORDER

Keywords: correction; physical exercises; not hearing pupils; motor sphere.

Abstract

Indicators of health of children who have deviations in development, nowadays show that hearing disability since the childhood on hearing makes about 5 % from all quantity of the population and tends to growth. In the scientifically-methodical literature it is noticed that pupils with various degree of a hearing disorder lag behind hearing ones on the level of development of the physical qualities, especially expressed backlog, and is observed on indicators of coordination abilities.

The education of children with disabilities of development is currently an urgent problem, since health indicators indicate that hearing disability has been inexorably growing since childhood.

In the process of physical cultural – health improving work with children with hearing and speech disorder, the focus should be on revealing the child's identity, creating an individual correction-development program for him, based on comprehensive complex study of features of his development.

The main goal of early diagnosis and assistance to the child is to provide social, emotional, intellectual and physical growth and to achieve maximum success in developing its opportunities.. But, as they know, the study of a child with developmental disabilities can not be limited only to establishing the degree and severity of the defect, but necessarily includes a compensatory process [1].

The full development of children with hearing disorder is impossible without physical education, which provides not only the necessary level of physical

development, but also correction of deviations in various spheres of deaf child's activity.

Deaf pupils differ from their hearing peers in somatic weakness, insufficient of motor mobility. The development is peculiar.

In the same place. cognitive sphere of deaf children. Acoustical attention isn't formed since birth. Some compensation for this gap depends on the degree of disturbance of the auditory analyzer, the activation of which is possible only with prolonged and systematic work on the development of auditory perception.

There are two main groups of children with hearing impairments: hard of hearing (diagnosis of relative deafness) and deafness (diagnosis of deafness). To the group of children with hearing impairment are classified children with hearing disorder, where independent speech development is possible, at least to a minimum degree. The hearing condition of children with hearing impairment is characterized by a great variety: from a small disturbance in the perception of whispered speech to a sharp restriction of the perception of speech in conversational loudness.

Two categories of children with hearing impairment are identified by the speech condition.

The first category is hard of hearing children, who by the time of their entering to school have a heavy underdevelopment of the speech (individual words, short, improperly constructed phrases, gross violations of the lexical, grammatical, phonetic system of speech). The second category is hard-of-hearing children, who have a developed phrase speech with small deviations in grammatical structure, phonetic design [2].

To the group of the deaf children are children, the hearing condition of which does not create an opportunity for spontaneous formation of speech (without special training). Depending on the condition of speech among the deaf, there are two categories. The first category - children "without speech", who was born deaf or have lost hearing in the period preceding the formation of speech (about by two years) - are withered children. The second category - children with different levels of speech, who lost their hearing ability when their speech was already formed, are late children.

By the allocation of different groups of children with speech disorders, conditions for their learning were differentiated, which based on different ways of

perceiving speech and various ways of its formation. In accordance with the allocated categories of children, different types of schools were created:

- 1) special (correctional) school for deaf children (type I);
- 2) special (correctional) school for hearing impaired and late-deaf children with two departments (II type):
 - The first department - for pupils with mild speech deficiency due to hearing impairment;
 - The second department is for pupils with profound hyperplasia of speech due to hearing impairment.

Thus, hearing-impaired and deaf students have similar characteristics, but the first, learning separately, develop faster and soon lose similarity with each other. This is achieved by differentiating the system of teaching these categories of schoolchildren. In general, the problem of teaching children with various degrees of hearing impairment is a complex problem, which is connected not only with the spiritual development of pupils with varying degrees of hearing impairment, but also with their physical education. It requires the participation of physiologists, otiatrists, faculty, defectologists, psychologists [3].

There are several reasons for using movements to stimulate speech. Voltage, intensity, rhythm and spatial orientation are the biological components of a human being, but they are contained both in movement and in speech. Organized movement exacerbates the child's feelings for different degrees of tension, duration, speed, accentuation and develops a sense of his own body, which can then be easier to manage in the makromotions, moving to the control of micromotions articulatory musculation. Movements help to child's imagination, lead to an affective state (in specially organized games), causing a spontaneous voice and auditory awareness of his voice.

The hearing is closely connected with the movement. Hearing signals, as well as visual signals, participate in the regulation of movements. There is a close functional dependence between the violation of hearing, speech function and the motor system.

We can single out the following peculiarity of the motor sphere of deaf students:

- insufficiently precise coordination and uncertainty of movements;
- the difficulty of keeping the deaf in static and dynamic equilibrium;

- a relatively low level of development of spatial orientation; - a relatively low level of spatial orientation;
- lag in the development of vital physical abilities
- speed-strength, strength, endurance and others, characterizing the physical preparedness of children and adolescents.

All above mentioned disorders in the motor sphere of deaf pupils are interrelated and are caused by common causes: the structure of the auditory defect, insufficient speech function, reduction in the volume of incoming information, the state of the motor analyzer, and the degree of functional activity. This set of causes is especially bright in the coordination abilities, since they are realized on the defective basis of sensory systems involved in motion control. Therefore, deaf students spend a lot more time on mastering complex co-ordinate skills, have a lower level of maximum achievements in accuracy and time of movements, and also give in to static and dynamic balance to hearing schoolchildren.

In case of imbalance in deaf children of primary school age, slowness, stiffness and low amplitude of movements are noted. Disturbance of auditory perception causes specific changes in the reduction of motor memory, voluntary attention, especially among students of primary and secondary school age. It is the coordination abilities that are one of the most essential constituent elements of the motor function. Also, coordination abilities are basic for the successful formation and improvement of physical qualities. The definition of "coordination abilities" stands out from the general and less defined notion of "agility", widely used in everyday life and in scientific and methodical literature on physical education. These definitions are closed in meaning, but not identical in content. The coordination abilities should be understood, firstly, the ability to construct integral motor acts, and secondly, the ability to transform developed forms of actions or Vlasov, TA. About children with developmental disabilities to switch from one to another, according to the requirements under changing conditions [4].

Currently, there are many definitions of coordination. Coordination abilities are a set of human properties, manifested in the process of solving motor problems of different coordination complexity and determining the success of the management of motor actions and their regulation. The leading role in the physical interpretation of coordination abilities is assigned to the coordination functions of the central nervous system. The ability to coordinate movements qualitatively, the ability to transform new,

increasingly complicated forms of movement, is most necessary in active life. The period of development of coordination abilities consists of a number of genetically programmed stages. This period is considered as critical or sensitive, that is, sensitive to external influences and is characterized by increased reactivity, receptivity of the organism to learning certain types of movements. After that, short-term periods occur, during which a jump in the development of motor skills and the transition to a new level of functioning [5].

In children with pathology of the auditory analyzer, various deviations in the work of the vestibular apparatus responsible for determining the position of the body in space are noted as a consequence of the basic disturbance. The degree of deviation depends on the degree of hearing loss. Thus, hearing impaired pupils have less pronounced deviations with the vestibular apparatus due to less damage to the auditory analyzer and movement control should be much easier. However, practice shows inaccuracy of such statements, and in hard-of-hearing schoolchildren, for some types of motor exercises, there are more violations in the control of movements in comparison with deaf children. Probably, hard-of-hearing pupils have weaker compensatory function than do deaf children. In the deaf, compensatory mechanisms are more pronounced due to a deep lesion of the auditory analyzer and, accordingly, the vestibular apparatus. In the scientific and methodological literature, there are data on high rates in hearing-impaired students in tests for proprioceptive sensitivity, while hard-of-hearing pupils outperform deaf children in terms of orientation in space under normal conditions. That is, in order to adequately develop coordination abilities, it is necessary to clearly define how it is possible to overcome motor abnormalities in hearing-impaired and deaf students.

Under normal circumstances, the hearing child senses the position of his body, and perceives any change in his position. It is necessary to change the conditions and before the awareness of what has happened comes, the contraction of many muscles begins, and the body returns to its normal position. This reaction often prevents a fall. pupils who have varying degrees of hearing impairment, reactions to changes in body position are markedly reduced. Also, with orientation in space, an important role is played by the muscle feeling or proprioceptive sensitivity. In the muscles are receptors, which are irritated by their tension. However, children with varying degrees of damage to the auditory analyzer have a disturbance in the muscular sensation. They lose the accuracy of movements and are forced to constantly check their eyesight, which in this

category of children plays a major role in orientation in space. In a state of weightlessness, when the body is not affected by gravity, orientation in space with the help of muscle feeling is practically impracticable. Similar feelings are experienced by people who have a disorder in the auditory analyzer [6].

Sensitive periods of the level of development of coordination abilities in hard-of-hearing and deaf students are in different age periods and do not coincide with those of hearing pupils (by terms and degree of expression). The hard-hearing character of age dynamics (low age-related rates of growth) is noted for hard-of-hearing pupil in most coordination abilities, whereas for deaf students the sensitive periods for most coordination abilities are more pronounced.

Accounting for the degree of the underlying disease, the ways of perceiving information, the degree of coordination disorders and the sensitive periods of development of different types of coordination abilities in selecting the means, methods, device and parameters of the load can serve as the basis for a differentiated approach, both for external differentiation for hard of hearing and deaf students) and for intra-group differentiation when implementing the correction and development method.

Exercise speed-strength nature (running, jumping, throwing) in the program for the education and training of deaf children of school age occupy most of the main types of movement, belonging to the category of vital motor skills and skills. The expediency of using speed-strength exercises is confirmed by two theoretical provisions: the basic types of coordination abilities include those coordination manifestations that are necessary for performing any actions (walking, running, jumping, training and everyday activities) [7].

The purposeful use of speed-strength exercises creates favorable prerequisites for both improving the level of development of physical qualities and for correcting basic coordination abilities.

The methodology of the speed-strength orientation of the educational process is based on the principle of the conjugate development of coordination and conditioning physical abilities. To enhance the corrective effect of physical training for schoolchildren with hearing impairment include exercises for the development of balance, activation of mental processes and impaired auditory function. Exercises are performed under rhythmic strokes of the drum, tambourine. At first, the sound is perceived by the children in an accusatory manner, and then only by hearing. Means

of development of speed-strength qualities in the correctional process in the physical training are various types of running, jumping, throwing, exercises with balls. The main methods - game and competition - include mobile games, relay races, plot game compositions, a circular form of work organization, repeated classes[8]. On differentiated classes in therapeutic physical culture, it is necessary to use special exercises for the development and strengthening of the musculoskeletal apparatus, respiratory and corrective exercises, exercises for relaxation and stretching of muscles, for balance. Individual lessons include individual special exercises. For deaf children, training in motor action begins with a display and a detailed explanation. When showing, the correct sample of the exercise is given [9].

At the same time, the actions of the hands of the teacher and the child, as well as the pronunciation of assignments, stimulate the quality performance of the exercises. To maintain the emotionality of the lesson, the game form of conducting classes and exercises should be used more widely. Include free lessons in the class. When conducting classes with deaf children of primary school age, the teacher should actively use encouragement and praise [10]. One of the methodic requirements for conducting classes with deaf children is the presence of mirrors in the gym, which allows them to visually evaluate their actions in comparison with others involved.

Thus, in physical education classes with deaf and hard of hearing students it is necessary to use individual and different means of study, complexes of physical fitness and corrective-developing physical exercises.

Bibliographic list

1. Abilova, E.N. Features of the development of the motor sphere of deaf children of school age // Defectology. - 1992.
2. Abramova, M.G. The use of tactile-vibration sensitivity in the pedagogical process with deaf-mutes / M.G. Abramova. - Moscow: Education, 1998. - 123 p.
3. Abramova, M.P. Mogilnitsky. Deafness, deafness and hearing loss. - L.: Enlightenment, 1996. - 205 with.
4. Vartanyan, I.A. Physiology of sensory systems: Manual / IA. Vartanian / Ser. "The world of medicine". - St. Petersburg: Lan, 1999. - 224 p.

5. Vebitsky, G.I. Importance of accounting for biological age in the construction of physical exercises / G.I. Vebitsky // In: Development of motor abilities in children. - Moscow: Nauka, 1976. - P. 28-29.
6. Vygotsky, L.S. Fundamentals of Defectology: A Handbook for Universities. Special literature / L.S. Vygotsky. - St. Petersburg: Lan, 2003. - 656.
7. Vlasova, T.A. About children with developmental disabilities / T.A. Vlasova, M.S. Pevzner. - M., 1993. -175 p.
8. Age physiology and school hygiene: a manual for students ped. in-tov / AG. Khripkov, M.V. Antropova, D.A. Farber. - Moscow: Education, 1990. - 319 p.
9. Dmitriev, A.A. Investigation of the influence of metered physical exertion on the organism of pupils of auxiliary schools / A.A. Dmitriev // Defectology. - 1981. - P. 46-50.
10. Kozlenko, N.A. Physical education in the system of correction and auxiliary work of auxiliary schools / N.A. Kozlenko // Defectology. - 1991. - № 2. - P. 33-38.

CONTENTS

PEDAGOGICKÉ VĚDY

Moderní metody výuky

Тасубаева К.С. МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ	3
Тобашева Д.К. МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТІН ЕРТЕГІ ТЕРАПИЯСЫ АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ МАҢЫЗЫ	6
Абильдина С.Н. МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАРАПАЙЫМ МАТЕМАТИКАЛЫҚ ТҮСІНІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖОЛДАРЫ	9
Закарина А.К. ДИСКУССИЯ КАК МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ В СТАРШИХ КЛАССАХ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ.....	12
Кельмаганбетова Ш. С. ӘДІСТЕМЕЛІК БІРЛЕСТІК ІС-ӘРЕКЕТІН ЖОСПАРЛАУ МЕН ҰЙЫМДАСТЫРУ	17
Жуматова Гулмариям «МАТЕМАТИКАНЫ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ» ПӘНІ - БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ СЫНЫП МҰҒАЛІМІН МАТЕМАТИКАДАН ДИАГНОСТИКАЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТКЕ ДАЯРЛАУ ҚҰРАЛЫ.....	21
Тебенова К.С., Орумбаева С.К. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЛЕКСА УПРАЖНЕНИЙ С ЭЛЕМЕНТАМИ ПЛАСТИКО-РИТМИЧЕСКОЙ ГИМНАСТИКИ ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕЧИ У ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	27
Щербань Л.М. УПРАЖНЕНИЯ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ	32
Zhurkina S.V. PEER TUTORING IN HIGHER EDUCATION	35
Квасных Г.С., Калмыкова Т.В., Калмыков О.В. ПРОБЛЕМА ЗДОРОВЬЕСБЕРЕЖЕНИЯ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ	38
Квасных Г.С., Завацкая Екатерина, Завацкая Елизавета СТРУКТУРА И СОДЕРЖАНИЕ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДОШКОЛЬНИКОВ	41
Ильясова Н.М., Омарханова Г.Н. ПЕДАГОГ МАМАНДАРДЫ ДАЯРЛАУДА ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ	44
Досбенбетова А.Ш., Абишева Л.П. ОСНОВНЫЕ ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ШКОЛАХ КАЗАХСТАНА.....	47
Shvaikovskiy A.S., Kurban A.E. WAYS OF PERSONALIZING LANGUAGE LEARNING IN THE EFL CLASSROOM.....	59
Ковалевская О.Н., Васильева И.П., Домбровская С.П. РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ.....	62
Tleuzhanova K.T., Mayerbekova A. E. ROLE-PLAY AS AN EFFECTIVE FOREIGN LANGUAGE TEACHING TOOL	65
Akzhanova A.T., Mayerbekova A.E TO THE QUESTION OF LANGUAGE POLICY OF MODERN KAZAKHSTAN	69
Дроздович Н.Ю. РОЛЬ ДІЛОВИХ ІГОР В ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ	73

Темиргалиева М.Х. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ПОДВИЖНЫХ ИГР В ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ В УСЛОВИЯХ МОДЕРНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ	76
Bukessova, R.M.,Bissalieva, N.S FORMATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS' ECOLOGICAL THINKING AT THE ENGLISH CLASSES.....	79

PSYCHOLOGIE A SOCIOLOGIE

Psycho-výchovné problémy vývoje člověka v moderních podmínkách

Серикбаева Г.Б. КАЗІРГІ ЖАҒДАЙДА ЖАСТАРДЫҢ РУХАНИ ДАМУЫ	84
Ибрагимова С.Н. МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ АГРЕССИЯСЫ ЖӘНЕ ОНЫ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТҮЗЕТУ ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ КЕЙБІР ӨДІСТЕРІ	88

Klinická psychologie

Тебенова К.С. , Алишева С.К., Тукбаева А.Н. PHYSICAL TRAINING OF CHILDREN WITH VARIOUS DEGREE OF A HEARING DISORDER	91
CONTENTS.....	99

236196
 236237
 236243
 236257
 234269
 235289
 235293
 235311
 235474
 235816
 235817
 235955
 235996
 235999
 236013
 236061
 236067
 236069
 236141
 236175
 236228
 235986

236241
 236258